Nae Ionescu către Petre Țuțea (1938):
"Măi Petrică, știi care-i baiul cu tine și cu băieții ăștia buni care sînteți voi, legionarii? Voi vreți să călăriți România ca pe un armăsar, dar ea nu-i decît o biată catârcă"...

credință
iubire
speranță

PUNCTE CARDINALE

ANUL XIII
Nr. 8/152
August 2003
16 pag. - 15000 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NATIONAL-CRESTINA

Circulație în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, GRECIA, FRANȚA, ELVEȚIA, DANEMARCA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

CĂLĂTORIE ÎN «BURICUL PĂMÎNTULUI»

Că poporul român se trage din daci și din romani – iată un lucru pe care astăzi nu-l mai contestă nimeni. Contestabil devine că, în halul în care am ajuns, la coada întregii Europe, sub nivelul bulgarilor și la paritate cu albanezii, mai păstrăm ceva din virtuțile străbunilor, pe care le invocăm întruna. Cu cît degenerăm mai tare, cu atît ne refugiem mai mult în exaltarea compensatorie a unui trecut pe care am încetat demult să-l onorăm, nemaireușind decît să-l mistificăm abuziv, cu o adevărată vocație a ridicolului. Căci ridicolul se naște inevitabil din discrepanța între ceea ce *sîntem* și ceea ce *ne pretindem*, dintre precaritatea realității curente și idealizarea ocoșă a originilor. E ca-n vorba aceea cu țiparul care se visează balenă. Sau ca în butada lui Nae Ionescu, care-i spusese cîndva lui Petre Țuțea, cu o notă de cinism profetic: "Măi Petrică, știi care-i baiul cu tine și cu băieții ăștia buni care sînteți voi, legionarii? Voi vreți să călăriți România ca pe un armăsar, dar ea nu-i decît o biată catârcă"...

Dacă, în pofida circumspecției de culise a lui Nae Ionescu, legionarii chiar fuseseră pe cale de-a preface România într-o mîrțoagă mîncătoare de jăratec, acesta nu mai este deloc cazul generației de azi. Ratînd "paradigma Eminescu", ne-am înfundat tot mai mult în "paradigma Caragiale", coborînd mistica solemnă a Țării la demagogia vociferantă a "țărișoarei", pe al cărei fond orice formă de "protocronism" împinge ridicolul pînă la grotesc.

Romanomania militant-legitimantă a latiniștilor ardeleni de odinioară ("Mama Roma cea bătrînă/ Mi-a pus arma asta-n mînă..."), pe urmele *topos*-ului cronicăresc al "tragerii de la Rîm", avea măcar, cu toate excesele ei ilariante, o bază istorică certă și prestantă: măreția Romei imperiale, din care și noi, prin limbă și sînge, ne simțeam mlădițe tîrzii, dar cu aspirații aurorale. Romanomania avea însă să cedeze locul tot mai mult tracomaniei ("Perit-au dacii?"), poate și pentru că latinitatea o avem în comun cu popoare ilustre, care ne-au ignorat și ne-au surclasat deopotrivă, creîndu-ne un fel de complex al rudei sărace, pe cînd dacitatea n-o mai avem în comun cu nimeni, sau cel mult cu albanezii, pe care-i putem privi noi de sus...

Descoperirea tardivă a *Daciei preistorice* a lui N. Densușianu, fantezie erudită de proporții delirante, fără echivalent în aria europeană, nu numai că a înclinat decisiv cumpăna în favoarea tracomaniei, dar a creat treptat o adevărată psihoză protocronistă cu iz mesianic, a cărei concluzie ultimă, în virtutea unei logici sublim-paranoide, stipulează că România este "buricul pămîntului", nodul întregii istorii și civilizații universale, iar noi sîntem, în ciuda aparențelor tot mai păduchioase, adevăratul "popor ales", tocmai de aceea aspru dușmănit de o întreagă conspirație ocultă cu tentacule planetare, în care capul răutăților îl constituie desigur evreii, ca unii ce-și văd periclitate prin noi, "traco-geto-dacii" providențiali, cele două temeiuri majore ale mitologiei lor naționale: primatul monoteist și electiunea divină.

Un domn (care mi-a și propus să-i devin editor, după ce a primit refuzul politicos al Academiei!) a descoperit recent, de altfel, că Edenul biblic nu s-a aflat nicidecum în "țara dintre fluvii", ci colea sub Ceahlău, de unde au și roit neamurile, umplînd pămîntul. Este îndeobște știut că enigmaticul Kogaionon, muntele sacru al dacilor, a fost și rămîne centrul universului, iar creștinismul însuși nu-i decît o afacere tîrzie a restului lumii, pentru că, în ce ne privește, noi am avut toate datele lui esențiale (revelația, monoteismul, iubirea, asceza, sacerdoțiul, jertfa, învierea, nemurirea) cu mult înainte de Hristos, în religia inițiatică a lui Zalmoxis, ale cărei "mistere" nu-s cu nimic mai prejos de Sfintele Taine ale Bisericii...

Gh. Lăzăroiu - E. Fiap: *Părăsirea Olimpului*

Nu mică mi-a fost mirarea să constat deunăzi că nimeni altul decît un fost coleg al meu de liceu, om rezonabil și cumsecade din cîte-mi amintesc, cu competențe economico-financiare, editează o "foaie de istorie și civilizație carpatică", numită *Rădăcini*, în care semnează toată "floarea cea vestită" a protocronismului traco-român. De-acolo se poate afla, printre altele, că neamul nostru a fost "dreptcredincios" încă de la "facerea lumii", că Sf. Andrei – care, așa-zicînd, venise să vîndă castraveți la grădinari – n-a prea trebuit "să forțeze nota", fiind ajutat în propovăduire de înșiși "preoții zalmoxieni", că Apollo se răstignise cu mult înainte de Hristos (pe o gemă tracă de proveniență neprecizată, înfățișîndu-l pe zeul crucificat, ar sta scris: ORPHEOS VAKKANKOS, ceea ce, după A. Bucurescu, autorul *Daciei secrete*, s-ar tălmăci: "Cel jelit s-a înălțat/a înviat"), că baladele noastre populare (cu *Miorița* în frunte) reprezintă, dacă ești priceput să le citești în cheie originară, adevărate "Evanghelii ale geto-dacilor" ș.a.m.d.

La peștera lui Pahonie (sic), "către Cheile Oltețului" (unde s-ar afla "încăperea în care Zalmoxis s-ar fi retras pentru cîțiva ani"), un popă din Drăgășani, după ce "a scos patrafirul din geantă, l-a sărutat cu închinăciunea cuvenită și a pus cădelnița în balans cruciș, lăsînd fum de tămîie pe vatra oamenilor din străvechime", a psalmodiat acest pomelnic *sui generis* (citez selectiv, căci e foarte lung): "Fie pomeniți în vecii vecilor toți conducătorii dintîi ai neamului nostru, Preotesele-Mari, Marii-Preoți, Regii-Preoți, Regii și toți Cîrmuitorii care s-au jertfit pentru apărarea supușilor, întru așteptarea Mîntuitorului nostru Iisus Hristos: *Ram*, apărătoarea pelasgilor vechi, anii 8000; *Dakia* din Ceahlău, anii 3000; ... *Pantazalia*, regina Amazoanelor, anii 753 î. Hr.; ... *Driligisa*, Mare Preoteasă și regină, anii 1900 î. Hr.; *Bendis* – zisă și *Artemis*, anii de domnie 1900 î. Hr." etc. Și după ce, conform regulilor curteniei, au fost pomenite mai întîi "strămoașele", iată-i și pe "strămoși": "*Zalmoxis*, Preotul-Zeu, anterior lui Zaratustra...; *Ahile*, trăitorul în templul de pe Insula Șerpilor; *Abaris*, preot mitic hiperboreean, sec. X î. Hr.; *Apollo* – fie pomenit; *Spargapeites*, sec. V î. Hr.; ... *Sarmis*, crai dac căsătorit cu Getuza (Getuța), crăiță; ... *Dromichetes*, rege geto-dac, sec. VI-III [sic]..." și tot așa, pînă la tragicul Decebal. În orice caz, este probabil prima oară în istoria creștinismului cînd un preot creștin se roagă pentru pomenirea unor zeități păgîne ca Bendis-Artemis, Zalmoxis sau Apollo!!!

Dar cîte altele nu mai sînt de aflat?! Că teoremele lui Pitagora și Thales îi aparțin de fapt lui Zalmoxis. Că *Ra*, vechiul nume egiptean al Soarelui, se regăsește în românescul de origine tracă *Ră-sărit* (cînd soarele, adică, "*sare* pragul tenebrelor"), al cărui antonim ar fi de fapt *Ră-pus* (simplificat în actualul *apus*). Că Ovidiu, exilat între geți, nu numai că scria în limba locului, dar cam uitase latineasca de acasă... De altfel, se știe, latina, nu-i decît o derivație tîrzie a limbii originare din spațiul carpato-danubiano-pontic, ca și celelalte limbi impropriu numite "indo-europene", cînd de fapt mi-s toate de origine pelasgică sau hiperboreeană...

În contextul atîtor duioase fantasmagorii, elucubrațiile unei Viorica Enăchiuc pe marginea enigmaticului *Codex Rohonczi*, la care ne-am referit cu altă ocazie, devin aproape niște exerciții de pertinență!

Om părea noi, în România manelizată de astăzi, niște codași și niște pîrliți, dar, vedeți dumneavoastră, dacă ne trimite cineva "la origini", ne ducem direct în Eden...

Răzvan CODRESCU

PĂRINTELE ZOSIM OANCEA LA 92 DE ANI

De obicei, când vine vorba de Părintele Zosim Oancea, lumea îşi aminteşte imediat de Muzeul de icoane pe sticlă de la Sibiel, astăzi faimos în întreaga lume. Pentru cei care-l cunosc mai îndeaproape, sau care măcar i-au citit cărţile, Părintele Zosim Oancea înseamnă însă mult mai mult. Prin ochii de o albastră limpezime ai nonagenarului puţin la trup, dar încă drept, ne priveşte, certându-ne blând puţinătatea, însăşi conştiinţa creştină şi naţională a unei întregi generaţii mucenicite, sufletul ortodox al Ardealului nostru, pe care urgia unui "secol nebun" n-a reuşit să-l înăbuşe şi a cărui mărturie marchează, ca o pecete de har, şi tulburea dimineaţă a noului mileniu. Părintele Zosim Oancea este el însuşi o icoană: *icoana datoriei împlinite*, peste toate vitregiile vremurilor, în numele lui Dumnezeu şi al Neamului românesc.

S-a născut la Alma, pe 21 iulie 1911, iar în 1918 a rămas orfan, tatăl său căzând la datorie, în războiul pentru Reîntregire. Pe atunci, orfanii din prin partea locului ajungeau de regulă slugi pe la casele săseşti. Nevoind să audă de aşa ceva, bunicul său s-a străduit din răsputeri şi l-a trimis pe băiat la liceul din Dumbrăveni, să-şi biruiască soarta prin carte...

Tânărul n-a înşelat aşteptările: în 1935, absolvind Teologia la Sibiu, devine preot şi profesor de Religie, slujind pe lângă Catedrala Mitropolitană. Părea să se profileze, în cazul său, o viaţă şi o carieră tihnite, de dascăl, duhovnic, soţ şi tată. În 1942 îi apărea o primă carte de predici, scrisă în colaborare. Lumea îl preţuia şi îl căuta, iar el ştia să se împartă, cu înţelepciune şi fără preget, între datoriile curente faţă de Biserică, Ţară, urbe şi familie.

Dar iată că "timpul a început să nu mai aibă răbdare" şi, în cele din urmă, "şi-a ieşit din ţâţâni": pe jertfa de sânge a generaţiei legionare, scadenţa numeroaselor trădări dinăuntru şi dinafară a ridicat o Românie bolşevizată, în care teroarea bezbojnică s-a întins ca o molimă ("ciuma roşie"), măturând din calea ei orice urmă de rezistenţă naţional-creştină. Deşi om paşnic şi cumpătat, Părintele Zosim Oancea, prin cinstea sa sufletească şi prin zelul său mărturisitor, nu avea cum să scape din gheara bestiei comuniste: în 1948, pe când era profesor la Şcoala Normală de Fete, este arestat şi condamnat pentru "crima" de a fi colectat ajutoare în sprijinul familiilor celor ce fuseseră deja închişi sau chiar ucişi în prigoană.

Nu-şi va revedea soţia şi cei 4 copii decât în toamna anului 1963, după 15 ani de detenţie politică, răstimp în care a trecut prin închisorile şi lagărele de muncă de la Aiud, Noua Culme sau Periprava ("unde era atât de greu încât ne aduceam aminte de Aiud ca de acasă"). Memoriile sale de deţinut politic au fost publicate, în 1995, la Editura Harisma din Bucureşti, sub titlul *Datoria de a mărturisi. Închisorile unui preot ortodox* – volum de o importanţă aparte în ansamblul literaturii închisorilor comuniste, atât pentru faptul că este scris de un preot cu o profundă percepţie creştină a lucrurilor, cât şi pentru că pana părintelui pare să se muiat în cerneala marilor prozatori ai Ardealului[1].

După eliberare, cu sprijinul unor oameni binevoitori (printre care şi regretatul academician Andrei Oţetea), redevine preot, preluând în 1964 parohia de la Sibiel (com. Săliște, jud. Sibiu), unde a găsit biserica "grozav de stricată", în pragul a 200 de ani de când fusese ctitorită. În 1965, specialiştii aduşi de Părintele Zosim Oancea redescoperă, de sub 5 straturi de var, pictura originală a Bisericii "Sfânta Treime" din Sibiel, zugrăvită, în 1774-1775, de meşterii Iacob şi Stan Zugravul din Răşinari.

În Joia Paştilor din 1969, părintele paroh lansează către enoriaşi apelul de a dona bisericii icoane pe sticlă: "Le-am zis că e frumoasă icoana în casă, dar o vezi şi te bucuri singur de ea, pe când, dacă o pui la muzeu, o vede şi se bucură o lume întreagă". Pornind de la câteva icoane pe sticlă sparte, uitate într-un şopron, părintele a reuşit, încă din primul an, mai întâi cu sprijinul oamenilor din sat, apoi şi al altor donatori, să adune între 150 şi 200 de icoane, pentru ca astăzi să ajungă la un patrimoniu de circa 700 de icoane pe sticlă şi peste 100 pe lemn, unele vechi de mai bine de două secole, provenite atât din Transilvania cât şi din alte zone ale ţării. Astfel, la 22 de km. de Sibiu, ne putem mândri cu cel mai mare muzeu de icoane pe sticlă din lume, supranumit, fără prea multă exagerare, "Capela Sixtină de la Sibiel".

Devenit faimos încă din anii '70 ai secolului trecut (când a fost vizitat, printre alţii, de însăşi nepoata *Mikado*-ului, adică a împăratului Japoniei, venită să contemple înfiorată "miracolul credinţei" din Carpaţi), muzeul din curtea bisericii ortodoxe din Sibiel (unde curator este astăzi d-na Valeria Niţescu) poartă, începând din anul 2001, numele ctitorului său: **"Muzeul Preot Zosim Oancea"** (adresa: **Sibiel – 2466, str. Bisericii 329, jud. Sibiu**). A fost darul pe care obştea Sibielului l-a făcut părintelui, la împlinirea vârstei de 90 de ani.

Istoria fascinantă a acestei ctitorii, întinsă pe mai bine de trei decenii, se află consemnată chiar de către Părintele Zosim în cele două volume intitulate *Muzeul de icoane pe sticlă "Zosim Oancea" din Sibiel*, apărute la Sibiu în 2001 şi 2002[2], precum şi – cu o bogată şi splendidă ilustrare (foto: Alice Ionescu) – în albumul trilingv *O viaţă, un destin, o icoană/ Une vie, un destin, un icône/ Ein Leben, ein Schicksal, eine Ikone*, realizat în anul 2000 de Irina Nicolau, Ioana Popescu şi Raluca Alexandrescu, cu generosul sprijin al ministrului Culturii de la acea dată, Ion Caramitru, al Muzeului Ţăranului Român şi al Fundaţiei "Alexandru Tzigara-Samurcaş". Desigur, cărţile şi reproducerile nu pot egala impresia copleşitoare pe care ţi-o dă o vizită la faţa locului. Numeroşi vizitatori străini, ajunşi aici de pe toate continentele, rămân uimiţi de forţa creatoare a tradiţiei ortodoxe şi a geniului nostru popular. Părintele Zosim Oancea "a pus Sibielul pe harta lumii", cum exclama nu demult un oaspete englez.

Puţini ştiu că în afara acestei ctitorii de excepţie, a memorialisticii de închisoare şi a celor câteva cărţi de predici (unele tipărite, altele aşteptându-şi încă editorul), Părintele Zosim Oancea este şi autorul unui eseu filosofico-teologic "zămislit" mental în temniţa Aiudului (1954) şi pus pe hârtie, într-o primă formă, în 1963. Refăcut substanţial în 1984 şi definitivat în 1994, eseul a fost tipărit abia în 1998[3], recomandat de două scrisori ilustre: una de la Constantin Noica ("Curajul Sfinţiei Voastre, de a vă începe meditaţiile de la Eu şi o Carte a Eului, vă apropie, în chip neaşteptat pentru un om al Bisericii, de marea filosofie [...]. Dar căile Sfinţiei Voastre sunt altele, ducând până la urmă la Revelaţie [...]. Ideea «organicismului» vă ajută să limpeziţi nu numai solidaritatea dintre subiect şi obiect, pe care ştiinţa de astăzi a regăsit-o, fără s-o poată explica, dar şi adâncimea înţelesului pe care îl daţi ideii de «trup»...") şi alta de la Corneliu Mircea ("Am fost impresionat îndeosebi de spiritul sintetic, ce conferă lucrării o puternică «osatură» conceptuală, capabilă să prindă în liniile-i de forţă o mulţime de «discipline», de la teologie la fizica atomică, trecând prin psihologie, drept, biologie etc. Există un suflu ardent al expunerii, un patos cuceritor, ce are darul de a subjuga cititorul...").

Găsim în *Organicismul* Părintelui Zosim Oancea multe puncte de convergenţă cu gândirea Părintelui Dumitru Stăniloae, mărturisind încă o dată "cosmicismul" şi "organicismul" viziunii ortodoxe, trecut atât de firesc în percepţia românească a lumii sau în ceea ce Noica numise cândva – spre scandalul "apostaţilor" subţiri – "sentimentul românesc al fiinţei".

Astăzi, cu vocea sa în acelaşi timp fermă şi domoală, Părintele Zosim ne vorbeşte fără emfază de *răscumpărarea vremurilor* şi de *cuminecarea prin icoană*: "Eu şi generaţia mea am dus o viaţă de suferinţă şi jertfă, dar nu ne-am pierdut încrederea în valorile noastre eterne. Ceea ce am reuşit să fac, cu ajutorul lui Dumnezeu şi al atâtor oameni de bună-credinţă, e într-un fel o revanşă asupra călăilor generaţiei mele. Am învăţat mărturisirea, dar şi iertarea, iar icoana mi s-a părut dintotdeauna o împărtăşire a ochilor şi a sufletelor din bunătatea şi frumuseţea care ne leagă şi ne poartă pe toţi spre Cel ce a biruit lumea".

Luna trecută, Părintele Zosim Oancea a împlinit 92 de ani. Îi dorim sănătate şi ne rugăm lui Dumnezeu să facă rodnică pilda acestei vieţi exemplare în sufletele noilor generaţii de slujitori ai altarului, pe care se întemeiază în mare măsură nădejdea ce ne-a mai rămas cu privire la o încă posibilă renaştere a României în duhul de-viaţă-dătător al Tradiţiei răsăritene.

Răzvan CODRESCU

[1] O nouă ediţie a cărţii este în pregătire, urmând să apară în toamna acestui an.

[2] Casa de Presă şi Editura Tribuna.

[3] Preot Zosim Oancea, *Trup şi existenţă sau Organicismul*, cu o prefaţă de Constantin Noica, Liga Română de Misiune Creştină (col. "Popas teologic"), Cluj-Napoca, 1998.

Nici tiroida nu mi-aş da-o pe mâna ăstora pe care-i guvernez!

Adevăratul Holocaust a fost cu noi, comuniştii, chiar dacă eu am supravieţuit...

ÎNCĂ UN TREN PIERDUT

Scapă cine poate! Ministrul Finanţelor, Mihai Tănăsescu (recent avansat ca vicepreşedinte P.S.D., după ce se specializase în deturnarea excedentului bugetar de la C.N.A.S., în scopul finanţării găurilor negre din economie), pare a fi găsit soluţia financiară în "transpunerea la buget" a "proiectelor sociale anunţate de P.S.D.", operată prin noile realocări cu ocazia proximei rectificări bugetare din luna august, pe motiv că "bugetul de stat este un instrument politic (dar nu şi electoral!) în mâna celor care guvernează". Deşi ministrul Finanţelor a evitat să precizeze care anume vor fi ministerele sacrificate din punct de vedere financiar pentru susţinerea de la buget a măsurilor populiste preconizate de P.S.D. înaintea anului electoral, totuşi, din declaraţiile sale (cu privire la "o colectare mai bună a taxelor, care va reveni din 2004 doar Ministerului de Finanţe, *de la Casa de Asigurări de Sănătate*" şi de la alte case – cf. *România liberă*/16 iulie) reiese că tot sănătatea (C.N.A.S.) este cea vizată în vederea noilor deturnări de fonduri bugetare. Consecinţele? Scapă cine poate!

O altă sursă de finanţare a proiectelor sociale cu caracter electoral (al căror cost este estimat de Traian Băsescu la 40.000 de miliarde lei, echivalentul a peste 1 miliard de dolari!!!) este – conform declaraţiilor primarului Capitalei – "Banca Comercială Română, pe care guvernul o foloseşte ca pe o puşculiţă de bani pentru rezolvarea problemelor economice. După modelul distrugerii Bancorex, P.S.D. aplică aceiaşi reţetă la B.C.R." (cf. *România liberă*/11 iulie). Nici Parchetul General, nici Parchetul Naţional Anti-Corupţie, nici Banca Naţională, nici prestigioasele B.E.R.D. (Banca Europeană de Reconstrucţie şi Dezvoltare) şi I.F.C. (Corporaţia Financiară Internaţională) implicate în noua reţetă de privatizare a B.C.R., nu reacţionează însă la semnalul de alarmă tras de primarul Capitalei cu privire la preconizata falimentare frauduloasă de către P.S.D. a neprivatizatei B.C.R. Avertismentul lui Traian Băsescu trebuie luat însă în considerare cu toată seriozitatea, deoarece guvernul Năstase a respins în septembrie 2002 ofertele occidentale de cumpărare a B.C.R. (din partea companiei franceze Eulia şi din partea consorţiului format din Bank Austria Creditanstald şi OTP Ungaria), amânând în repetate rânduri privatizarea acestei "perle a coroanei" la termenul iniţial din februarie 2003, apoi la jumătatea acestui an şi, în cele din urmă, pentru perioada *post-electorală* 2004-2006. În ce scop? Un posibil răspuns îl conferă Ordonanţa de urgenţă a guvernului nr.45/2003, privind finanţele publice locale şi "Protocolul privind susţinerea Programului Naţional pentru refacerea infrastructurii locale prin creditarea unităţilor administraţiei locale" semnat de fostul ministru al Administraţiei locale, Octav Cozmâncă, şi de preşedintele B.C.R., Nicolae Dănilă (fost administrator special la Bancorex), pe baza cărora "B.C.R. îi va subvenţiona, la dorinţa guvernului Năstase, pe reprezentanţii P.S.D. din Administraţia locală, şansele restituirii creditelor fiind foarte mici" (cf. *Ziua*/26 iunie). Conform protocolului încheiat, aleşii locali ai P.S.D. "pot contacta noi împrumuturi pentru achitarea ratelor scadente" (adică banca împrumută partidul pentru returnarea împrumutului precedent, şi tot aşa, împrumut pentru împrumut, până la faliment!), cu dobânzi la "nivele accesibile" (nerentabile pentru bancă!), termenul de creditare de 5-7 ani incluzând o perioadă de graţie de până la un an (întâmplător electoral!), în condiţiile garantării extrem de superficiale a creditelor, cu orice tip de garanţie (ceea ce contravine legii finanţelor publice locale, care prevede garantarea acestor împrumuturi numai prin veniturile proprii).

Consecinţele intrării efective a P.S.D. în campania electorală (în care, implicându-se până peste cap, "echidistantul" Ion Iliescu joacă un rol decisiv) nu au întârziat să se manifeste prin: 1) coagularea aşa-zisului pol de stânga, prin absorbţia de către P.S.D. a Partidului Socialist al Muncii (înfiinţat de Ilie Verdeţ) şi a unei aripi a Partidului România Mare (P.S.R.N.) condusă de Ioan Radu – ceea ce anulează diferenţa specifică dintre emanaţii "revoluţiei" (mai fideli Moscovei decât lui Ceauşescu) şi frustraţii "naţionalişti" (mai fideli lui Ceauşescu decât Moscovei), dilatând genul proxim al *relansatului P.C.R.* (ale cărui priorităţi "reformiste" sunt recuperarea de către Zoe şi Valentin Ceauşescu a numeroaselor tablouri de valoare confiscate în decembrie '89, precum şi preconizata graţiere a lui Miron Cozma); şi 2) mituirea electoratului adus la sapă de lemn de o guvernare social-democrată care (numai după declanşarea campaniei electorale) "decretează": dublarea pensiilor agricultorilor (la care se adaugă încă două milioane de lei pentru fiecare hectar de pământ arabil), creşterea alocaţiilor pentru copiii săraci şi a ajutoarelor sociale pentru şomeri (uniformizate de la calcularea lor procentuală din ultimul salariu, la nivelul salariului mediu, la care se vor adăuga câteva zeci de mii de lei), introducerea tichetelor de căldură, încheierea recorelării pensiilor, coborârea cotei minime de impozitare (astfel încât marea majoritate a "amărăştenilor" să beneficieze de venituri neimpozabile). Cu ce bani?

Până unde merge complicitatea funcţionarilor U.E.? Punerea la saramură a reformei în locul accelerării ei, "rezolvarea" inflaţiei şi a creşterii economice prin ceauşiste cosmetizări statistice, achitarea costurilor măsurilor populiste prin băgarea mâinii de către P.S.D. în finanţele bugetului de stat şi ale neprivatizatului sector bancar (cu riscul alinierii B.C.R. în seria falimentară a "puşculiţelor pentru partid" Bancorex, Bancoop, Banca Agricolă) nu avea cum să scape atenţiei U.E. Umblând însă cu mănuşi, comisarul pentru extinderea U.E., Günther Verheugen (citat de B.B.C.) încearcă să "anestezieze" de pe acum reacţia electoratului român la impactul cu refuzul Comisiei Europene de a acorda României, în toamna acestui an, statutul de economie de piaţă funcţională: "I-am spus premierului român că, dacă *nu vom putea spune în următorul raport* (la 5 noiembrie) *că România este deja o economie de piaţă funcţională*, nu înseamnă că nu vom putea încheia negocierile la sfârşitul anului viitor". S-ar părea că intrarea P.S.D. în campania electorală a produs o schimbare corespunzătoare în viziunea *U.E., care avertizase până acum că raportul de ţară de anul acesta este de o importanţă crucială pentru încheierea negocierilor în 2004 şi aderarea din 2007*. Iată însă că, peste noapte, raportul de anul viitor, care va trebui să spună "Da, România este pregătită să încheie negocierile de aderare" (după cum a precizat Mathias Reute, coordonatorul raportului anual pentru România), devine mult mai important decât cel inevitabil negativ de anul acesta, sub pretextul că în acest document Comisia Europeană va trebui să anticipeze evoluţia României şi a Bulgariei pentru următoarele 24 de luni, ceea ce este însă mai dificil decât în cazul celorlalte 10 state, a căror evoluţie a fost estimată doar pentru 15 luni (cf. *Ziua*/15 iulie).

Chiar dacă am înghiţi gogoaşa servită de Verheugen şi Reute cu privire la insignifianţa raportului *negativ* de ţară de anul acesta, este însă foarte puţin probabil ca P.S.D., după ce a abandonat reforma în favoarea măsurilor populiste cu caracter electoral (din care cauză România nu va obţine nici anul acesta *o.k.*-ul economic al U.E., după cum reiese din declaraţia bălmăjită a lui Verheugen), să purceadă – pălit de un subit avânt reformist – la lichidarea grabnică a găurilor negre, trimiţând în şomaj însemnate mase de alegători chiar în timpul viitorului an electoral, mai ales că alegerile parlamentare pică tocmai la sfârşitul anului, o dată cu "verdictul" viitorului raport de ţară. În condiţiile cocoloşirii de către reprezentanţii U.E. a acestui blocaj de natură electorală al reformei (başca conflictul de interese dintre capitalul occidental şi capitalul *roşu* autohton), România are toate şansele să obţină şi în toamna viitorului an *acelaşi calificativ economic negativ, fără a putea încheia, din această cauză, negocierile cu U.E. la termenul scontat din 2004*.

(continuare în pag. 4)

Traian Călin UBA

Claudio Mutti

INDRO MONTANELLI LA BUCUREȘTI

Un reporter italian în România anului 1940

Calea Victoriei din București la 6 septembrie 1940

În iulie 1940, celebrul ziarist Indro Montanelli se află la București, ca trimis special al cotidianului *Corriere della Sera*. Printre cârmuitorii țării, în recent instalatul guvern Gigurtu, figurează și trei miniștri legionari (între care Horia Sima însuși), precum și un ministru de Externe, Mihail Manoilescu, care este teoreticianul român al corporatismului și simpatizant pe față al Mișcarii legionare. Noul guvern, sperând să înduplece *Reich*-ul să acorde protecție României împotriva pretențiilor revizioniste ale Ungarei și Bulgariei, caută să se desprindă din vechiul sistem de alianțe și să se apropie de Axă.

În corespondența sa de la București, Montanelli începe prin a-i informa pe cititorii italieni cu privire la efectele pe care noul curs politic le-a produs în sectorul petrolier: "Petrolul românesc era în mâinile a șapte societăți cu capital anglo-franco-belgiano-olandez [...] dominate de un evreu german devenit cetățean britanic, Otto Stern [...]. Iată sfârșitul omnipotenței lui Stern" (25 iulie). Și nu numai a lui Stern: "Unul după altul, peștii cei mari ai clicii iudaice se îndepărtează de port. Zeii vechiului Olimp se cam duc..." (3 august). Numai că alinierea Bucureștiului la pozițiile italo-germane vine cam târziu și, prin arbitrajul de la Viena, din 30 august, România Mare se vede obligată să restituie ungurilor jumătate din Transilvania. Montanelli, mutându-se în Ungaria, asistă acolo la jubilația maghiară din orașul Debrețin: în apropiata *puszta di Hortobágy*, herghelegii "îi binecuvântează pe Duce și pe Führer" (31 august).

În zilele următoare, trimisul special al lui *Corriere della Sera* se află la Budapesta, de unde expediază în Italia o pereche de articole; dar Montanelli pierde astfel marele eveniment al "revoluției legionare", ce izbucnește în România pe 3 septembrie, constrângându-l pe regele Carol II să ia calea exilului și propulsând la putere un guvern național-legionar prezidat de generalul Ion Antonescu.

Întors la București, Montanelli evocă, în *Corriere della Sera* din 11 octombrie, figura lui Corneliu Codreanu, la doi ani de la moartea acestuia. Începe așa: "Codreanu avea un metru nouăzeci înălțime și era spătos ca atare. Gâtul, puternic la bază, i se mlădia în sus, iar la încheietura capului părea de-a dreptul plăpând și delicat, aproape ca al unei fecioare. Fața îi era ovală și curată, mereu gravă, cu două cute subțiri între sprâncenele negre și stufoase" [*Codreanu era alto un metro e novanta, e aveva spalle in proporzione. Il collo, forte alla base, gli si snelliva in alto e l'attaccatura alla testa era gracile e delicata, quasi da fanciulla. Il viso era ovale e puro, sempre serio, con due rughe sottili fra le sopracciglia le quali erano nere e folte*]. Jurnalistul subliniază (ca și Evola în atâtea rânduri) ascetismul Căpitanului: "Era sobru până la abstinență. Postea marțea și vinerea, până spre 5 după-amiază [...]. Nu era preocupat de femei. Și poate că de aceea nici nu dădea mare atenție felului în care se îmbrăca" [*Era sobrio fino all'astinenza. Digiunava il martedì e il venerdì fino alle cinque del pomeriggio [...]. Non si curava delle donne. E anche per questo, forse, non si curava dei suoi vestiti*]. Sunt puse în evidență lipsa interesului personal și generozitatea: "Nu avea nici o idee despre bani [...]. Soția sa se vedea nevoită să-i mai sustragă din bani, când se întâmpla să-i aibă, ca nu cumva să-i dea pe toți de pomană săracilor sau prietenilor, care erau la rândul lor scăpătați" [*Non aveva nessuna idea del denaro [...]. Sua moglie doveva sottrargli di nascosto il denaro, quando ce n'era, per impedirgli di farne dono ai poveri e agli amici, che erano poveri anch'essi*]. Era generos chiar și cu animalele: în temniță, un câine "căpăta din mâna Căpitanului jumătate din rația sa". Articolul reușește să-l apropie pe cititorul italian de o realitate care nu prea îi era familiară și să-i transmită un sentiment de profundă admirație pentru bogata umanitate a lui Corneliu Codreanu; admirație pe care Montanelli însuși avea să mi-o confirme acum vreo zece ani, atunci când, într-o convorbire telefonică, s-a arătat extrem de contrariat cu privire la o posibilă retipărire a cronicilor sale din România.

Titlurile acestor corespondențe par să amintească de capitolele unui roman de aventuri. După *Codreanu e i suoi vendicatori* ("Codreanu și răzbunătorii săi"), avem: *La casa della favorita* ("Casa favoritei"), *L'ultima avventura del generale Cantacuzène* ("Ultima aventură a generalului Cantacuzino"), *Le cento evasioni di Horia Sima* ("Cele o sută de evadări ale lui Horia Sima") etc.

Călăuzit de legionari, prietenii săi de atunci, Montanelli face o vizită la casa Elenei Lupescu-Grünberg, trasformată în muzeu după plecarea "favoritei" (citește: metresei), care-l urmase în exil pe Carol II. Publică apoi o biografie, condimentată cu savuroase anecdote, a generalului Cantacuzino, figură legendară de ostaș care aderase la Mișcarea legionară după ce "întâmplarea îl dusese într-una dintre taberele de muncă pe care Căpitanul le organiza, parte pentru a-i ajuta pe țăranii săraci, parte pentru a-și ține oamenii în strânsă legătură cu pământul" (15 octombrie). Îl întâlnește pe Horia Sima și rezumă în trei coloane din *Corriere della Sera* (22 octombrie) acea istorie rocambolescă pe care 40 de ani mai târziu Comandantul însuși o va povesti de-a fir a păr în *Sfârșitul unei domnii sângeroase* (*cf.* Horia Sima, *Il crollo di un'oligarchia*, 2 vols., Edizioni all'insegna del Veltro, Parma, 1986-1987).

Tot în acea aglomerată lună octombrie, Montanelli s-a dus în închisoarea de la Jilava și i-a văzut unul câte unul, în celulele lor, pe cei responsabili de asasinarea lui Codreanu. Unul este "mic, grăsuliu, cu fața de bețiv, mare grangur al masoneriei, doldora de milioane"; un altul este "gras, măsliniu, cu ochi tulburi de strabic", celula mirosindu-i "ca alcovul unei cocote"; un altul, "mic și gras, cu ochii bulbucați, aduce cu o gorilă". Și tot așa, încât cititorul vede trecându-i pe dinainte o adevărată și foarte specifică galerie de figuri grotești și dezgustătoare. Doar o lună mai târziu, "bonzii de la Jilava" își vor primi pedeapsa printr-o procedură sumară: exasperați de tărăgănarea cercetărilor judiciare și indignați de dezgroparea cadavrelor desfigurate ale lui Codreanu și ale celor 13 camarazi asasinați mișelește împreună cu el, câțiva legionari au dat buzna în celule și au tras în călăii deținuți acolo.

Ultimul articol, din 23 octombrie, e trimis de la Galați, oraș din apropierea graniței cu Basarabia, provincie românească anexată de U.R.S.S. cu câteva luni mai înainte și prefăcută în Republica Socialistă Sovietică Moldovenească (astăzi: Republica Moldova). De la Galați, Montanelli a putut asista la exodul mulțimii de *Volksdeutsche* din Basarabia, cei 150.000 de țărani care, alungați de ruși, vor naviga pe Dunăre până în teritoriul *Reich*-ului.

În românește de ***Adolf Vasilescu***

ÎNCĂ UN TREN PIERDUT

(urmare din pag. 3)

Pe ce se bazează optimismul d-lui Verheugen? În pofida dezastrului în care bălăcește economia românească, în pofida prognozatei limitări din motive tehnice și financiare a posibilităților de lărgire a U.E. după extinderea de anul viitor (în care vor intra 10 state), în pofida mutării (din aceste considerente limitative) a experimentatului Eneko Landaburu (înlocuit cu un funcționar de mâna a doua) din poziția de negociator șef al U.E. în fruntea unui departament special al Comisiei, "care se va ocupa de relațiile Uniunii cu vecinii săi, relații în cadrul cărora perspectiva aderării nu va apărea" (cf. *România liberă*/11 iulie), d-l Verheugen este de un optimism năucitor atunci când afirmă că "important este ca România să fie o economie de piață funcțională *în momentul aderării*", amânând astfel fără nici o explicație "scadența" din 2003 în 2004 și apoi (în cadrul aceleiași declarații) din 2004 tocmai în momentul scontatei aderări din 2007! Cu alte cuvinte: aveți tot timpul până în 2007, nu-i nimic dacă vă culcați pe-o ureche și obțineți un calificativ negativ chiar și în 2004 – posibilitate întrevăzută de d-l Verheugen, de vreme ce extinde cu o stupefiantă culanță termenul acordării statutului de economie de piață funcțională până la supra-punerea acestuia cu termenul de aderare la U.E. (2007). De parcă invitația de a adera la U.E. ar fi simultană cu acordarea calificativului de economie de piață funcțională, iar nu o consecință a reformării prealabile a economiei românești (fie și numai la presiunea organismelor financiare internaționale și a Uniunii Europene!).

Pe ce se bazează oare optimismul d-lui Verheugen? Recentele sale garanții (neargumentate!) cum că "următorii pași sunt aderarea prevăzută a României și Bulgariei în 2007" intră în contradicție cu scepticismul anterior exprimat de același comisar U.E., cu privire la certitudinea anului 2007 ca termen calendaristic de aderare fixat unilateral numai de România și Bulgaria, dat fiind că "aceasta nu este și data noastră" (adică a Comisiei Europene). Rezervele sale erau motivate și de dificultățile din interiorul U.E. cu privire la bugetul acesteia de după 2007: "Ceea ce nu știu prea bine este cum vom putea negocia pachetul final privind asistența financiară pentru cele două țări [România și Bulgaria – n.n.]. Nu avem încă o perspectivă financiară". Singurul "eveniment" care a avut loc în răstimpul celor două luni de zile care s-au scurs între cele două declarații ale d-lui Verheugen a fost blocarea reformei din România cu ocazia intrării P.S.D. în campanie electorală; în ceea ce privește "perspectiva" financiară (care urmează a fi stabilită de ranchiunoasele Franța și Germania!) – nimic nou pe frontul (anti-american) de vest!

Cât de sincere sunt garanțiile d-lui Verheugen pentru aderarea în 2007 a României *împreună cu Bulgaria* (care, mult mai avansată, a închis 25 din cele 30 de capitole și a primit deja statutul de economie de piață funcțională, nădăjduind să încheie negocierile în 2004 și să prindă în 2007 ultimul tren de aderare la o Uniune Europeană pentru care extinderea nu mai este o prioritate) reiese din discuțiile purtate (la 10 iunie la Sofia) cu premierul și președintele statului bulgar, în cadrul cărora Günther Verheugen a lăsat să se înțeleagă cu totul altceva: "Comisia Europeană admite că poate separa Bulgaria de România în negocierile pentru aderare, dacă Sofia dovedește un progres stabil" (cf. *Adevărul*/15 iulie).

Încercând să evite șifonarea imaginii P.S.D. înaintea alegerilor, comisarul pentru extindere își depășește competența, abandonând rigoarea discursului economic-financiar în favoarea "tumbelor" politicianiste (de stânga, căci *trandafir* la *trandafir* nu scoate țepii...). În aceste condiții, favorizarea P.S.D. de către înaltul funcționar european e foarte periculoasă, din cauza riscului încetării presiunilor reformiste exercitate până acum de U.E. asupra guvernanților noștri (ce nici așa nu dădeau în brânci pentru urnirea țării pe făgașul al economiei de piață) și, în consecință, duc la integrarea României mai degrabă în ... C.S.I.!

AMĂGIRI & DEZAMĂGIRI

Marginalii la relaţiile politice româno-americane (XIII)

(urmare din numărul trecut)

În aceeaşi zi – 30 decembrie 1947 – în care Regele Mihai semna actul de abdicare "pentru el şi urmaşii săi", Adunarea Deputaţilor adopta o lege prin care România era proclamată republică, sub denumirea de Republica Populară Română. În felul acesta, Regatul României, "Stat naţional, unitar şi indivizibil", aşa cum îl definea Articolul a din Constituţia de la 1923, înceta să mai existe. Regimul comunist de la Bucureşti, sub îndrumarea şi controlul consilierilor sovietici, putea trece de acum cu hotărâre la realizarea proiectelor revoluţionare copiate după modelul instituţiilor din Rusia bolşevică. Dar, deşi atât opoziţia politică, precum şi monarhia, obstacole potenţiale în calea sovietizării ţării, fuseseră înlăturate, acţiunile întreprinse de comunişti nu au avut nici pe departe darul să stârnească entuziasmul sau măcar acceptul populaţiei. În cei trei ani de ocupaţie sovietică şi guvernare comunistă, populaţia a înţeles ce viitor i se pregătea şi a reacţionat pe măsura primejdiei care ameninţa însăşi existenţa naţiunii.

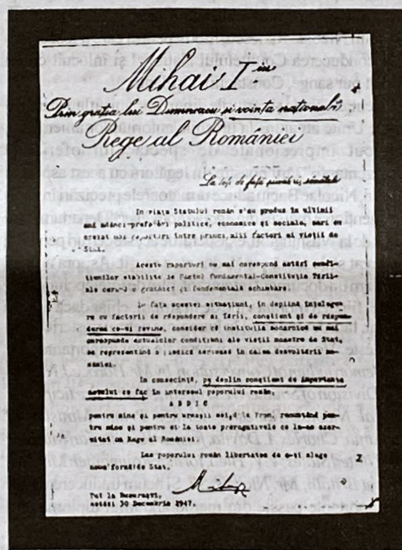
Rezistenţa anticomunistă a îmbrăcat multiple forme de manifestare, vigoarea lor fiind alimentată nu numai de speranţa, ci şi de convingerea că izbucnirea unui conflict între Vest şi Est nu este numai inevitabilă, ci şi iminentă, şi că democraţiile occidentale vor zdrobi comunismul, eliberând ţările captive. Seară de seară, românii stăteau cu urechea lipită de aparatele de radio, ascultând emisiunile posturilor occidentale, spre a desluşi, din spatele bruiajului aplicat de Securitate, cât de apropiat este "evenimentul" aşteptat. Preferau să asculte Vocea Americii sau chiar emisiunile posturilor de propagandă anticomunistă din Spania şi Turcia, care emiteau pe aceeaşi lungime de undă cu dorinţele lor. Mulţi evitau BBC-ul din cauza caracterului ponderat şi obiectiv al comentariilor, de cele mai multe ori în dezacord cu ceea ce aşteptau să audă.

Rezistenţa anticomunistă nu s-a limitat însă doar la aşteptarea "venirii americanilor". Românii au înţeles că vor trebui să lupte pentru libertate, chiar cu arma în mână, dacă va fi nevoie. Au apărut grupuri organizate – "organizaţii anticomuniste" – în toate straturile sociale, hotărâte să participe activ în momentele hotărâtoare ale mult aşteptatei confruntări Vest-Est. Bineînţeles ca reacţia aparatului de represiune comunistă a fost nespus de brutală. Până şi copii de 13-14 ani, "implicaţi în acţiuni subversive", au fost arestaţi de pe băncile şcolilor, anchetaţi, judecaţi şi condamnaţi la ani grei de temniţă pentru crima de "uneltire împotriva ordinii sociale". Recunoaşterea existenţei unei opoziţii la scară naţională o datorăm chiar comuniştilor. În martie 1948 sunt arestaţi membrii grupului de comandă central al "Mişcării Naţionale de Rezistenţă" alcătuit din amiralul Horia Măcelariu, profesorii universitari Gheorghe Manu şi Gheorghe Bontilă, industriaşii Ion Bujoiu şi Alexandru Balş, comandanţii legionari Nistor Chioreanu şi Nicolae Petraşcu, precum şi alte personalităţi ale vieţii publice româneşti. Ancheta, desfăşurată sub controlul direct al "consilierilor sovietici", a durat peste şapte luni. La proces, care a avut loc în noiembrie 1948, acuzaţii principali au fost condamnaţi la muncă silnică pe viaţă şi confiscarea averii.

Dar acest grup de opozanţi au fost numai vârful aisbergului rezistenţei anticomuniste. "În anul 1948, după datele colectate de Serviciul de Informaţii al Mişcării Legionare – scrie Marin Nedelea în *Istoria României în date: 1940-1995* – în Mişcarea de rezistenţă anticomunistă acţionau, în afară de legionari, organizaţii din Vlaşca, Horez, Dobrogea, Cluj, Valea Drăganului, Buzău, Timişoara, Arad, Bărăgan, Academia Comercială, Uzinele Malaxa, cea a elevilor bucureşteni, Organizaţia Liberală, Partidul Unitar Creştin, Partidul Social-Creştin, organizaţiile Vlad Ţepeş, Ofiţerii Deblocaţi, Şoimii Români, Vulturul Alb, Rezistenţa Unificată, precum şi alte grupări mai mici". Inventarul organizaţiilor anticomuniste menţionate în *Istoria României* este însă departe de a fi complet. Nu sunt menţionate grupurile înarmate care au acţionat în toate provinciile ţării, cu precădere cele din Bucovina, Munţii Apuseni, Munţii Făgăraşului, Banat şi Dobrogea.

Am insistat asupra dimensiunilor rezistenţei anticomunuste din anul 1948 deoarece, pe lângă caracterul ei predominant naţional, respingerea comunismului de către români a avut şi o componentă care a afectat într-un anumit sens relaţiile politice româno-americane din primii ani ai "războiului rece". Dacă în timpul revoluţiei bolşevice din Rusia ţaristă, Occidentul în general şi marea finanţă evreiască din Statele Unite în special au sprijinit consolidarea acestui regim criminal, mişcările anticomuniste din spatele "Cortinei de fier" au fost cum nu se poate mai bine venite pentru politica americană angajată în "războiul rece" cu Uniunea Sovietică. Ele au avut darul să limiteze libertatea de acţiune a Kremlinului într-un moment în care expansiunea ideologiei comuniste era în plină desfăşurare, cu rezultate îngrijorătoare, iar Statele Unite pierduseră monopolul absolut asupra armamentului atomic, ca mijloc de descurajare a unei eventuale agresiuni sovietice.

După semnarea Tratatului de Pace între Naţiunile Unite şi România la 10 februarie 1947, la Paris, dar mai ales după abolirea monarhiei la 30 decembrie 1947, Occidentul

Mihai I-iu

Prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională

Rege al României

La toţi de faţă şi viitori sănătate

În viaţa Statului român s-au produs în ultimii ani adânci prefaceri politice, economice şi sociale, cari au creat noi raporturi între principalii factori ai vieţii de Stat.

Aceste raporturi nu mai corespund astăzi condiţiunilor stabilite de Pactul fundamental-Constituţia Ţării-ele cerând o grabnică şi fundamentală schimbare.

În faţa acestei situaţiuni, în deplină înţelegere cu factorii de răspundere ai Ţării, conştient şi de răspunderea ce-mi revine, consider că instituţia monarhică nu mai corespunde actualelor condiţiuni ale vieţii noastre de Stat, ea reprezentând o piedică serioasă în calea dezvoltării României.

În consecinţă, pe deplin conştient de importanţa actului ce fac în interesul poporului român,

ABDIC

pentru mine şi pentru urmaşii mei de la Tron, renunţând pentru mine şi pentru ei la toate prerogativele ce le-am exercitat ca Rege al României.

Las poporului român libertatea de a-şi alege noua formă de Stat.

Mihai

Dat la Bucureşti, astăzi 30 Decembrie 1947.

Actul de abdicare a regelui Mihai I (30 decembrie 1947)

nu mai dispunea de nici un instrument prin care să intervină, chiar şi numai formal, asupra evoluţiei politice din ţară. Republica Populară Română era un stat comunist şi guvernul său urma linia politică dictată de Moscova, fără nici o reacţie care să dovedească veridicitatea Articolului 1 din "Constituţia votată de Marea Adunare Naţională în şedinţa de la 13 Aprilie 1948 şi aprobată cu unanimitate de 401 voturi", care prevedea că "Republica Populară Română este Stat popular, unitar şi independent". În acest context politic internaţional, singurii români care păstrau legătura cu Statele Unite, puterea aflată în pragul unui conflict deschis cu Uniunea Sovietică, având posibilitatea să protesteze şi chiar să acţioneze împotriva sovietizării României, fără riscul de a-şi pierde libertatea sau viaţa, erau românii aflaţi în Occident. Teoretic, în fruntea luptei pentru eliberarea ţării ar fi trebuit să se găsească fostul monarh, urmat îndeaproape de oamenii politici cu nume sonore refugiaţi în Occident. Cum s-a desfăşurat în realitate activitatea reprezentanţilor "României libere" ne lămureşte Nicolae Baciu în capitolul intitulat "1948: Primii paşi ai regelui în exil" din *Agonia României*: "Regele României abdică la 30 decembrie 1947 şi la 3 ianuarie 1948 părăseşte ţara şi se stabileşte în Elveţia. La 4 martie, într-o scurtă vizită la Londra, fostul suveran publică o declaraţie în care arată că abdicarea i-a fost impusă prin forţă şi deci ea este nulă şi neavenită. Voi preciza imediat că la acea dată – primăvara lui 1948 – cauza României era văzută cu multă, foarte multă simpatie, de americani, de Departamentul de Stat. Dar ea se pierde curând şi sigur".

Ajunşi în acest punct al citatului, este util următorul comentariu. Abdicarea a avut loc la 30 decembrie 1947 şi declaraţia de la Londra a fost făcută abia peste două luni. Luând act de acest decalaj, unii comentatori, care cunosc reglementările dreptului internaţional în astfel de cazuri, se întreabă de ce declaraţia prin care fostul suveran afirmă că "abdicarea i-a fost impusă" a fost făcută cu atâta întârziere de producerea evenimentului. Normal ar fi fost ca imediat ce fostul suveran a ajuns pe pământul elveţian să dea o declaraţie cu privire la condiţiile în care s-a produs înlăturarea sa în faţa unui notar, care să o autentifice şi apoi să o facă imediat publică, neaşteptând să treacă două luni până când lumea să afle că "abdicarea i-a fost impusă" şi deci "este nulă şi neavenită". Dar să-l ascultăm în continuare pe Nicolae Baciu:

"Regele este primit de preşedintele Truman, la 22 martie 1948, la Casa Albă. Nu am găsit nici un document asupra convorbirilor avute, dar am găsit raportul generalului Marshall, prin care recomanda preşedintelui Statelor Unite să primească pe fostul rege al României. «Bineînţeles», scrie secretarul de stat la 11 martie 1948, «Dv. nu aveţi nici o obligaţie de a primi în audienţă refugiaţi. Totuşi, în lumina ultimelor evenimente din Europa, noi credem că primirea acestor patru [fostul rege al Iugoslaviei, fostul prim-ministru al Ungariei, Nagy, şi cel al Poloniei, Mikolajezyk – n.n.] ne permite: 1. a ne da ocazia să subliniem că menţinerea relaţiilor diplomatice cu sateliţii Uniunii Sovietice nu înseamnă aprobarea acestor regimuri; 2. să arătăm Uniunii Sovietice că ea nu poate fi sigură de atitudinea noastră faţă de soarta acestor ţări; 3. să arătăm interesul Statelor Unite faţă de soarta elementelor democratice din aceste ţări şi să le susţinem moralul».

A doua zi, la 23 martie 1948, fostul suveran invită la hotelul Sheraton din Washington pe dl. Horace Nickels, şeful Departamentului pentru Afacerile sud-est europene, secţia pentru România. O lungă întrevedere, la care a participat şi Regina Mamă. Regele se plânge de comportarea unora din refugiaţii români, care încearcă să-i utilizeze numele fără aprobarea sa... El adaugă că generalul Nicolae Rădescu [ultimul prim-ministru al României anterepublicane – n.n.] va şti să aranjeze şi să facă ordine printre ei; la rândul său, Regina Mamă şi-a exprimat regretul faţă de aceleaşi proceduri adoptate de unii refugiaţi, care voiau să se folosească de Mihai pentru propriile lor avantaje. Regina Mamă a adăugat: «Săracul de Rădescu are mari greutăţi încercând să-i adune într-un singur comitet».

Pentru a completa această parte, voi preciza că, la 19 ianuarie 1948, fostul ministru de Externe Grigore Gafencu şi Citta Davila [ultimul ambasador al României la Washington – n.n.] întreabă Departamentul de Stat dacă regele ar putea obţine o rezidenţă în Statele Unite, pe care ei o consideră absolut indispensabilă pentru ducerea cu succes a unei acţiuni româneşti de exil. Departamentul de stat răspunde pozitiv. Regele Mihai se căsătoreşte în Elveţia şi rămâne definitiv acolo. Generalul Rădescu se luptă zi de zi cu intrigile, calomniile şi combinaţiile grupului celor trei, Cretzeanu-Vişoianu-Buzeşti, până când este demis, iar în locul lui este numit Constantin Vişoianu. Regele renunţase şi la stabilirea în Statele Unite şi la ultimul prim-ministru legal al ţării. Ce s-a întâmplat? Cine l-a convins să-şi schimbe părerile?".

Întrebări pe care Nicolae Baciu nu le lasă fără răspuns. În capitolul următor din *Agonia României*, intitulat "Rufele murdare româneşti se spală la Departamentul de Stat la Washington", el scrie:

"În 1948, când începuse războiul rece şi când se spera într-o politică fermă a Statelor Unite faţă de Uniunea Sovietică, se găseau în exil M.S. Regele Mihai, fostul prim-ministru Nicolae Rădescu, diverşi foşti miniştri,

(continuare în pag. 8)

Gabriel CONSTANTINESCU

AMĂGIRI & DEZAMĂGIRI

(urmare din pag. 5)

diplomați sau fruntași politici și o masă de pribegi români, cu sau fără nuanță politică. Dar blestemul de totdeauna al românilor ne urmărea și în exil. Grupuri, grupulețe, biserici, bisericuțe se formează peste tot. Ambițioșii și ambițiile ies la suprafață. Denunțurile unora contra altora curg pe la poliții și serviciile secrete, fără rușine și fără milă de durerea țării. Ultimul prim-ministru al țării, generalul Nicolae Rădescu, încearcă să facă un Comitet Național larg, reprezentativ. Nu reușește din două cauze:

I. Câțiva politicieni, în frunte cu Alexandru Cretzeanu, Niculescu-Buzești și Constantin Vișoianu, pretindeau că un asemenea Comitet trebuie făcut numai din membrii celor trei partide istorice: Național-Țărănesc, Liberal și Social-Democrat.

II. Că fondul de peste șase milioane de franci elvețieni, încasat de Alexandru Cretzeanu și Constantin Vișoianu din banii Ministerului de Externe român (legația din Berna) nu trebuie adus la Comitet, acest fond rămânând la discreția lor".

Problema constituirii unui Comitet Național în exil, care să reprezinte adevărata Românie, nu gubernia sovietică înființată la București, în relațiile cu Occidentul, este abordată și de Pamfil Șeicaru în capitolul intitulat "Exilul și noua politică a partidului comunist român. Legalitate și legitimitate" din lucrarea *Karl Marx: Însemnări despre români*: "În 1948, generalul Rădescu ar fi putut alcătui un comitet național, așa cum ar fi vrut; ieșirea din țară a regelui Mihai, după abdicarea din 30 decembrie 1947, a pus însă în funcțiune tot ce-i intrase în reflex în lunga lui carieră de adjutant regal. Ar fi nedrept să afirm că fostul rege Mihai ar fi obligat pe general să-l consulte, să țină seama de recomandările lui. Adevărul este că, în primele șase luni după abdicare, fostul rege s-a ferit să-și manifeste, fie cât de vag, voința sau intenția de a juca un rol în exil. Abdicase contra filodormă și nu vroia să supere guvernul Petru Groza, față de care luase angajamente, condiționate de plata indemnizației".

Dacă pasivitatea și dezinteresul fostului monarh față de destinul țării, pe care tocmai o abandonase, s-au datorat motivului invocat de Pamfil Șeicaru, sau, așa cum afirmă Mihail Sturdza în *România și sfârșitul Europei*: "Ne-a trebuit un timp destul de lung pentru a ne da seama că Regele Mihai a rămas robul acelor camarile, că nici nu vrea și nici nu poate să se despartă de cei care poartă răspunderea prăpădului care a scos neamul românesc din lumea celor vii, cei care astăzi, uzurpând din nou interesele acestui neam, s-au pus în serviciul salarial al dezbinării între români și al acelor factori străini propovăduitori ai pașnicei coexistențe cu Bestia Comunistă", este mai puțin important. Important pentru interesele vitale ale României este faptul că ele urmau să fie reprezentate, cu girul regal, de triumviratul Buzești-Vișoianu-Cretzeanu, figurile nefaste care-și dovediseră cu prisosință nemernicia în pregătirea și împlinirea actului de la 23 august 1944. Cum însă dorința lor nesăbuită de a pune mâna pe putere cu orice preț eșuase lamentabil, alții (comuniștii) fiind beneficiarii trădării pe care o înfăptuiseră, acum se străduiau ca măcar în exil să dobândească conducerea comunității românești în perspectiva eliberării țării și a preluării guvernării ei. Pretenția nesăbuită de a face din Comitetul Național un instrument de partid a constituit o primejdie pentru unitatea națională care, într-un moment când se pierduse totul, putea constitui un unic temei de speranță într-o acțiune de salvare a țării din ghearele comunismului. Din păcate, însă, de multe ori interesele de partid intră în conflict cu interesele naționale. Dacă astfel de conflicte își găsesc rezolvarea în situații normale, în situațiile de criză ele pot avea consecințe grave. Făcând distincția între politicienii pentru care primează interesele de partid și oamenii de stat care-și pun serviciile în slujba națiunii, Charles Maurras, teoreticianul naționalismului francez în perioada interbelică, făcea următoarea constatare (valabilă pentru comportamentul și mentalitatea politicienilor români aflați în exil în anii consolidării regimului comunist, dar și pentru comportamentul și mentalitatea politicienilor din zilele noastre, când singura soluție viabilă pentru ieșirea din consecințele comunismului constă în a pune interesul național mai presus de interesele de partid): "Franța – spunea gânditorul și omul politic francez – este sfâșiată pentru că cei care o guvernează nu sunt oameni de stat, ci oameni de partid. Cei cinstiți, dintre ei, nu se gândesc decât la binele partidului; cei necinstiți, cum să-și umple buzunarele. Și unii, și alții sunt dușmanii Franței. Franța nu este un partid!". Puneți în locul Franței România și aveți atât imaginea exilului românesc din anul 1948, cât și chipul României din zilele noastre!

Așadar, noi și numai noi! Pe noi ne-a însărcinat Maniu să reprezentăm România în lumea liberă și noi suntem singurii îndreptățiți să folosim cele șase milioane de franci elvețieni, depozitul creat de Ministerul de Externe la legația de la Berna înainte de 23 august 1944. Oamenii de cultură, cu nume consacrate, aflați în Occident, masivul grup de legionari, care nu încetaseră nici o clipă lupta împotriva comunismului, pe care americanii, așa cum vom arăta mai târziu, l-au asociat pentru acțiuni pe teritoriul României în anii fierbinți ai războiului rece, precum și numeroșii români aflați în exil, pur și simplu români cu dragoste de neam și țară, animați de puternice sentimente anticomuniste, dar fără pașaport PNȚ, nu aveau acces în Comitetul Național, oricât de reprezentativi erau pentru România. O deficiență care i-a fost imputată și ultimului prim-ministru al țării, generalul Nicolae Rădescu, motiv pentru care a fost demis de la conducerea Comitetului Național și înlocuit cu un țărănist pur sânge, Constantin Vișoianu.

Neînțelegerile și certurile dintre românii aflați în exil în Statele Unite au ajuns la urechile autorităților americane, neplăcut impresionate de spectacolul oferit de "reprezentanții" țării noastre. În legătură cu acest aspect al exilului, Nicolae Baciu aduce următoarele precizări în capitolul menționat mai sus din *Agonia României*: "Departamentul de Stat de la Washington, exasperat de aceste certuri penibile, a încercat să le pună capăt, dar nu a reușit. Asupra acestui punct, am un document interesant, plin de înțelepciune și de tristețe, fiindcă morala vine de la străini, chiar dacă ei erau prieteni. Iată documentul în întregime pentru posteritate, în englezește. Voi traduce apoi pasajele mai importante".

Memorandum of Conversation, by Mr. Horace J. Nickels of the Division of Southern European Affairs. Participants: General Nicolae Rădescu, former Prime Minister of Roumania; Charles A. Davila, former Roumanian Minister to the United States; V. V. Tilea, former Roumanien Minister of Great Britain; Mr. Nickels, SE. Și acum traducerea celor mai importante pasaje din memorandumul diplomatului american:

"Generalul Rădescu a venit la Washington, însoțit de d-nii Davila și Tilea. Am fost însărcinat să le explic punctul de vedere al Departamentului de Stat. Am început prin a le spune că prezența lor de oameni de nuanțe politice este pentru noi un semn bun. Le-am spus că noi am fost deranjați și îngrijorați de discordia ce domnește între români și de manevrele lor unii contra altora. Le-am spus că politica noastră a fost să tratăm pe toți românii cunoscuți de noi în mod egal, cu imparțialitate. Dar discordia lor a devenit o gravă preocupare a noastră și cu ocazia vizitei regelui în Statele Unite, ocazie neplăcută. A fost bine că acest incident nu a devenit public. Le-am declarat că după noi, americanii, românii din exil ar fi bine sfătuiți dacă și-ar rezolva diferendele și divergențele lor pe o largă bază românească și ar lucra cu toții împreună, fără considerațiuni de antipatii personale sau de animozitate între diferite fracțiuni politice opuse una alteia în exil. Mi-am exprimat părerea că în lumina tragicei situații în care se găsește România, exilații ar face mai bine să-și devoteze energia și abilitatea lor pentru a obține rezultate mai importante pentru țara lor decât avantaje personale pentru sine sau avantaje partizane. Am adăugat că eu nu mă exprim dacă românii trebuie sau nu să-și constituie un Comitet Național în exil, dar, indiferent dacă un asemenea comitet se face sau nu, eu le-am spus că exilații români trebuie să termine luptele dintre ei și să se consacre unor acțiuni mai importante pentru cauza țării lor. Le-am spus că noi acceptăm cu bucurie acțiunea exilaților români în numele unei Românii independente și democratice, pentru o Românie în care să domnească legea și în care poporul să-și aleagă liber guvernul său. Am adăugat că noi am fi fericiți să vedem pe românii exilați angajându-se într-o atare politică, dar respectând legile noastre și fiind în concordanță cu politica noastră externă.

Le-am explicat că noi nu avem intenția de a arăta o preferință sau alta pentru o fracțiune sau alta a exilaților români. Am înțeles că anumiți români au pretins că atât conducerea cât și controlul activității din exil trebuie să fie în mod absolut în mâinile unor reprezentanți ai anumitor partide. Noi am privit cu simpatie Partidul Național Țărănesc în țară, după război. Dar asta nu înseamnă că noi am legat întreaga noastră politică în mod exclusiv și definitiv de aceste partide sau de un grup ce le controlează sau de cei ce pretind că sunt adevărații reprezentanți ai acestor partide, moștenitorii lor. Eu am remarcat că este sarcina poporului român de mâine să decidă despre partide. Dar, am adăugat eu, este nerealist în împrejurările actuale ca anumite grupe să pretindă a controla exilul românesc".

Și Nicolae Baciu încheie traducerea documentului redactat de diplomatul american pentru superiorii săi de la Departamentul de Stat, în urma întâlnirii cu reprezentanții exilului românesc, cu următoarele aprecieri, valabile nu numai pentru vremurile de atunci, dar în bună măsură și pentru România de astăzi: "Ce admirabilă chemare la datorie! Ce încurajare morală și materială se oferea exilului la 10 iunie 1948, primului ministru al țării în exil și românilor pribegi! Citiți și reciții această înaltă lecție de morală, dată cu sinceritate și cu atâta inimă de un cetățean american exilaților români, fără patrie, dar cu fonduri și ambiții!".

Cât de importantă este unitatea pentru o națiune aflată în momente de răscruce pentru existența sa, și cât de dăunătoare este atitudinea partizană în astfel de momente, ne atrage atenția Pamfil Șeicaru în lucrarea citată mai sus, evocând un eveniment semnificativ din istoria noastră modernă: "În 1877, partidul conservator, precum știți, se declarase împotriva participării României la război, propunând retragerea armatei române în munți. Când armata română a trecut Dunărea, Mihai Eminescu – redactor la *Timpul*, oficiosul partidului conservator – a scris un articol inspirat, preamărind liric învierea armatei române și făcând să tresalte în morminte Basarabii și Mușatinii. Era o atitudine neconformă cu poziția luată de partid. Alex. Lahovary, unul dintre conducătorii partidului conservator, venise furios la redacția ziarului *Timpul*, cerând socoteală lui Eminescu pentru îndrăzneala de a fi elogiat trecerea Dunării. Răspunsul lui Eminescu a fost de o violență excepțională: «Putoare grecească, tu nu poți să simți ceea ce simt eu ca Român când începem să trăim în istorie!». Întâmplarea a fost povestită de Slavici, iar strigătul lui Eminescu este valabil și astăzi, când atâția indivizi cu pretenția de a fi exponenții poporului român se leapădă de patetica epopee a nației, ca și cum ar fi o rușine să lupți și o glorie să fii laș. Sunt aceiași oameni care preamăresc, în fiecare an, actul capitulării de la 23 august 1944, pe când în Finlanda ziua armistițiului este o zi de doliu!".

Scrisoare expediată de Nicolae Rădescu către Pamfil Șeicaru (la 6 ianuarie 1949)

(va urma)

MARIA DIN NAZARET

de la naștere

la adormire

Biserica Ortodoxă o preacinstește dintotdeauna pe "Preasfînta, Preacurata, Preabinecuvîntata, slăvita Stăpîna noastră de Dumnezeu Născătoare și pururea Fecioara Maria" ca pe cea care este "mai cinstită decît Heruvimii și mai slăvită fără de asemănare decît Serafimii", adică mai presus de toate celelalte făpturi; nu doar de cele văzute, dintre care s-a ivit, dar și de cele nevăzute, între care veșnicește. Ușă tainică a mîntuirii, ea este *Aleasa lui Dumnezeu*, mărturisind și mijlocind în ceruri, cu putere mare, pentru tot sufletul aflat în nevoie. Iubirea și evlavia față de Maica Domnului se află în inima însăși a trăirii ortodoxe, încălzind și însuflețind întreg trupul Bisericii. Ea apare pretutindeni – în slujbe, în rugăciuni, în icoane. Aceasta nu înseamnă nicidecum o "divinizare" a ei, ci doar *o cinstire aparte* (*prea-cinstire* sau *supra-cinstire*), mai prejos de *adorația* adusă lui Dumnezeu, dar mai presus de *cinstirea* acordată Îngerilor și Sfinților.

Pe acest fond, credincioșii creștini și-au dorit dintotdeauna să știe despre viața Maicii Domnului mai mult decît stă scris în Evangheliile canonice. Tradiția le-a satisfăcut de timpuriu această pioasă curiozitate, începînd cu *Protoevanghelia lui Iacov* (scriere "apocrifă" – adică neadmisă în canonul oficial al Bisericii – dar totuși îngăduită, și chiar mult prețuită de unii dintre Sf. Părinți). O atenție deosebită a fost acordată, mai ales spre sfîrșitul perioadei patristice (secolele 7-8: Andrei Criteanul, Gherman al Constantinopolului, Maxim Mărturisitorul, Ioan Damaschin etc.), minunatei Adormiri a Maicii Domnului, prăznuite anual la 15 august și devenite una dintre cele mai mari sărbători bisericești, atît în Răsărit cît și în Apus. Rezumatul de mai jos se-ntemeiază, în afară de Evanghelii, pe aceste izvoare tradiționale, mai puțin cunoscute credinciosului de azi, dar cu o influență considerabilă asupra literaturii liturgice și a iconografiei.

"Ană, Ană, Domnul a auzit rugăciunea ta..."

Înaintați în vîrstă, drepții Ioachim și Ana (care ne sunt cunoscuți numai din *Protoevanghelia lui Iacov*) erau nemîngîiați că nu aveau copii, iar obștea iudaică îi trata cu un dispreț adeseori fățiș. Ei nu și-au pierdut însă nădejdea în Dumnezeu, Care în cele din urmă a răspuns rugăciunii lor. Un înger al Domnului, cel mai probabil Arhanghelul Gavriil însuși, îi vestește femeii: "Ană, Ană, Domnul a auzit rugăciunea ta și tu ai să zămislești și ai să naști, iar sămînța ta va fi pomenită în toată lumea". Iar bărbatul este înștiințat astfel: "Ioachime, Ioachime, Domnul Dumnezeu a auzit rugăciunea ta... Iată, soția ta, Ana, va zămisli".

Și Ana, la timpul cuvenit, a dat naștere unei fetițe, căreia i-au pus numele Maria. Iatacul copilei a devenit un adevărat sanctuar, ea fiind păzită de toată necurăția, căci părinții ei făgăduiseră că i-o vor închina lui Dumnezeu, dăruind-o sfîntului Templu, după un vechi obicei evreiesc.

Cînd copila a împlinit 2 ani, Ioachim îi zise Anei: "Să ducem copilul în Templul Domnului, ca să împlinim făgăduința!". Dar Ana îi răspunse, cu cea mai omenească grijă maternă: "Să așteptăm al treilea an, pentru ca prunca să nu [mai] dorească [atît de tare] după tată sau după mamă".

"Porumbița" cea "hrănită de înger"

Iar cînd Maria a împlinit 3 ani, ea a fost dusă la Templu, cu un alai de fecioare purtătoare de făclii, și "Domnul revărsă har asupra ei, și ea jucă acolo, cu piciorușele ei, și toată casa lui Israel, minunîndu-se, o iubi". Maria a rămas în Templu pînă la 12 ani, "hrănită ca o porumbiță" și primindu-și hrana "din mînă îngerească".

Atingînd ea vîrsta pubertății (la care fetele erau socotite în Israel deja bune de măritiș), preotul Zaharia (nimeni altul decît soțul Elisabetei și tatăl Botezătorului) s-a rugat lui Dumnezeu să-l povățuiască ce să facă în continuare cu fata. Înapoi la părinți n-o mai putea trimite, căci aceștia muriseră între timp. Sfătuit de îngerul Domnului, el a decis cui s-o încredințeze pe fată prin supunerea mai multor pretendenți la așa-numita "probă a toiegelor": iar sorții au căzut pe Iosif, al cărui toiag a înflorit, ca odinioară toiagul lui Aaron, iar o tradiție spune că din el ar fi ieșit și un porumbel alb.

Și astfel Maria a ajuns în grija lui Iosif din Nazaret, un dulgher care se trăgea din spița lui David; după unii doar sub tutelă, iar după alții ca logodnică, așa cum ne-o prezintă și evangheliștii. Prin logodnicul ei, Maria era socotită ea însăși "din neamul lui David", ca și viitoarea sa progenitură.

"Fie mie după cuvîntul tău!"

După tradiție, Maria avea 16 ani cînd Arhanghelul Gavriil a binevestit-o că va fi "umbrită de Duhul Sfînt" și că va zămisli pe "Fiul Celui Prea Înalt". Ea s-a speriat și s-a minunat, ca una ce nu cunoscuse bărbat, dar s-a supus întru totul voii lui Dumnezeu, răspunzînd îngerului: "Iată roaba Domnului; fie mie după cuvîntul tău!". Mare a fost și tulburarea lui Iosif, pînă cînd îngerul l-a luminat în vis.

Maria o vizită pe ruda sa, Elisabeta, însărcinată la rîndu-i, iar acesteia pruncul (cel ce avea să fie Botezătorul și Înaintemergătorul Domnului) i-a tresărit atunci în pîntece. Maria va naște la Betleem, în drum spre Ierusalim, unde va primi și închinarea Magilor de la Răsărit. Ducînd pruncul la Templu, la 8 zile de la naștere, după legea evreiască, îi este dat să audă profeția dreptului Simeon: "Iată, Acesta este pus spre căderea și ridicarea multora din Israel, ca un semn care va stîrni împotriviri. Și prin sufletul tău va trece sabie, ca să se descopere gîndurile din multe inimi". Spre a scăpa de urgia lui Irod, Iosif și Maria, înștiințați de înger, se vor refugia o vreme în Egipt. Apoi vor reveni acasă, în Nazaretul Galileei, ducînd viața obișnuită a oamenilor acelor vremi.

Cînd Iisus își începe propovăduirea, în jurul vîrstei de 30 de ani, Maria era deja văduvă. În Evanghelii nu mai este pomenită decît sporadic: cu ocazia nunții de la Cana, cu ocazia căutării lui Iisus de către "frații" Săi și mai ales cu ocazia patimilor și răstignirii Lui. Pe cruce fiind, Iisus i-o încredințează pe Maria lui Ioan, ucenicul cel preaiubit: "... a zis mamei sale: Femeie, iată fiul tău! Apoi a zis ucenicului: Iată mama ta! Și din ceasul acela ucenicul a luat-o la sine".

"Moartea nu se va lăuda cu privire la tine..."

Iar Adormirea Maicii Domnului, adică "moartea" și strămutarea ei cu trupul la cer, a fost așa: cînd Hristos a voit ca Maica Sa să se mute la El, a înștiințat-o printr-un înger: "E timpul să te iau la Mine, maică! Așa cum ai umplut de bucurie pămîntul și pe cei de pe pămînt, tu, cea cu har dăruită, tot așa bucură acum și pe cele cerești! [...] Moartea nu se va lăuda cu privire la tine, căci tu ai purtat în tine Viața, făcîndu-te vas al Meu; pe acesta nu-l va sparge prăbușirea cea de pe urmă, nici nu-l va înghiți umbra întunericului..." Bucurîndu-se de această "a doua Bună-Vestire", Maica Domnului i-a adunat în preajma sa pe toți cei apropiați, înștiințîndu-i asupra a ceea ce avea să se petreacă, și-a gătit patul cu flori, ca într-o cameră nupțială feciorelnică, și și-a rînduit toate cele spre înmormîntare, zicînd: "Facă-se cu mine voia Fiului și Dumnezeului meu".

Tradiția spune că Sf. Apostoli au venit în chip minunat de pe unde se aflau, ca să-și ia rămas bun și să-i vegheze mutarea la cele veșnice. Domnul S-a coborât din cer, spre a primi El Însuși, în dumnezeieștile Sale mîini, sfîntul ei suflet (moment ce cunoaște o bogată reprezentare în icoane). Atunci ea rosti (amintind de propriile Lui cuvinte de pe Cruce): "Fiule, în mîinile Tale îmi dau duhul meu".

Și astfel își dădu duhul, ca și cînd ar fi căzut în somn. Apostolii luară pe umeri patul mortuar cu trupul Fecioarei, purtîndu-l spre mormîntul din Ghetsemani, ce poate fi și astăzi vizitat.

Cea "răpită cu trupul la cer"

O legendă de largă răspîndire povestește că un iudeu necredincios s-ar fi repezit spre patul cu trupul Fecioarei, încercînd să-l răstoarne, dar mîinile i-au căzut ca retezate din umeri. Atunci, cutremurîndu-se, iudeul s-a pocăit, cerînd îndurare, și Maica Domnului s-a milostivit de el, căci atingîndu-se din nou de patul ei, îndată și-a recăpătat brațele și a adus slavă lui Dumnezeu și Sfintei Sale Maici, iar mulți iudei care erau de față au venit la credință. Căci mulțime mare se adunase acolo, uimită de chipul Adormirii ei, de sosirea Apostolilor prin văzduh, de zvonul cîntecelor îngerești și de atîtea alte semne minunate.

Aici tradiția cunoaște două versiuni: după una, trupul a stat trei zile în mormînt (cum stătuse și trupul Domnului), după care a fost ridicat în chip tainic spre lăcașurile cerești, astfel că Toma, sosit mai tîrziu, n-a mai putut vedea decît mormîntul gol; după cealaltă, trupul a fost răpit la cer chiar din mîinile apostolilor Petru și Pavel, iar lințoliul, cu trupul celei adormite, putu fi văzut o vreme plutind pe norii cerului. Prima versiune pare mai veche și mai verosimilă decît cealaltă, impunîndu-se cu precădere în conștiința credincioșilor. După o tradiție mai tîrzie, Fecioara ar fi apucat să-i încredințeze brîul ei (care se păstrează pînă astăzi la Mănăstirea Iviron din Sf. Munte Athos) apostolului Toma.

Maica Domnului își începea astfel destinul ei ceresc, de oblăduitoare, rugătoare și mijlocitoare pentru întregul neam omenesc, cinstită de îngeri dinaintea Tronului Slavei, și de toată suflarea creștinească, pînă la marginile pămîntului.

Răzvan CODRESCU

Sfîntul Ierarh Martir Antim Ivireanul

CUVÎNT DE ÎNVĂŢĂTURĂ LA ADORMIREA PREASFINTEI NĂSCĂTOARE DE DUMNEZEU

Pofta [de învăţătură] şi dragostea pe care le văd la această cinstită şi sfîntă adunare mă îndeamnă [să predic], dar neştiind eu a vorbi, căci nu-i vorba mea niciodată vrednică să îndulcească în vreun chip auzurile ascultătorilor, tot Domnul Hristos, Care cu cinci pîini a săturat cinci mii de suflete şi cu bogăţia darului Său a îndreptat sărăcia şi neputinţa ucenicilor, va întinde masă duhovnicească şi dinaintea dragostei voastre, prin mijlocirea vorbelor mele nemeşteşugite[1].

De multe ori m-a încercat gîndul că aş putea afla ceva nou de spus întru cinstea şi lauda Preasfintei Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioarei Maria, dar nimic n-am aflat. Nu pentru că n-ar fi cuvinte multe şi multe feluri de a vorbi întru lauda măririi ei, ci pentru că, fiind mintea mea tulburată de norul neştiinţei şi mai vîrtos întunecată faţă cu dumnezeieştile şi prealuminatele ei daruri, trebuie să-mi înfrînt şi să-mi smeresc nevrednicia şi neştiinţa învăţăturii mele. Că de vreme ce chiar cei învăţaţi şi îmbunătăţiţi stau de se miră de mărirea ei, oare eu, cel neînvăţat şi departe de toate bunătăţile, ce voi face?

Prin urmare, eu caut, chiar împotriva voii mele, să încetez de a mai iscodi să aflu înălţimea fecioriei ei, către care acum anevoie se suie gîndurile omeneşti, şi adîncimea darurilor ei, care nu se pot vedea lesne nici cu ochii îngereşti, ci numai cu acel titlu[2] ce i s-a dat mai înainte de toţi vecii de către Părintele cel fără de început şi veşnicul Dumnezeu, prin mijlocirea Arhanghelului Gavriil. Pe acela [acel titlu] şi eu, cu cucernicie şi cu multă frică, îl voi zice aici, întru lauda şi cinstea ei: "Bucură-te, ceea ce eşti plină de har[3], Domnul este cu tine!" [*Luca* 1, 28]. Că mai mare şi mai lăudat şi mai cinstit titlu decît acesta nu s-a dat din veci nimănui, nici nu se va da pînă în veci, ci numai ei; că a aflat har dinaintea lui Dumnezeu, cum nici o alta nu s-a mai învrednicit vreodată, după cum îngerul însuşi i-a zis[4]. Dar s-ar putea să se găsească şi vreun *periergos*, adică vreun prepuitor[5] care să spună cum că astfel de cuvinte – chiar dacă nu prin acelaşi mijloc, ci într-alt chip – au mai fost zise şi altora, precum se vede din multe locuri ale Sfintei Scripturi; că mai întîi la al patrulea cap[itol] al *Facerii* se zice despre Abel că "a căutat Domnul spre el şi spre darurile lui" [versetul 4]; apoi despre Enoh: "Şi a plăcut Enoh lui Dumnezeu şi apoi nu s-a mai aflat, pentru că l-a mutat Dumnezeu" [*Facerea* 5, 24]; despre Noe: "Noe însă a aflat har înaintea Domnului Dumnezeu" [*Facerea* 6, 8], de l-a păzit de potop; despre Avraam: "Şi a crezut Avraam pe Domnul şi i s-a socotit aceasta ca dreptate" [*Facerea* 15, 6], fiind făcut părinte al multor neamuri[6]; despre Iosif: "Dar Domnul era cu Iosif, a revărsat milă asupra lui şi i-a dăruit har..." [*Facerea* 39, 21]; despre Moise, căruia i-a zis Domnul: "Voi face şi ceea ce zici tu, pentru că tu ai aflat bunăvoinţă înaintea Mea şi te cunosc pe tine mai mult decît pe toţi" [*Ieşirea* 33, 17]; despre David, pentru care a zis [Dumnezeu]: "Aflat-am om după pofta inimii Mele, pe fiul lui Iesei, care va împlini toate cererile Mele" [cf. *I Regi*, cap. 16]. Şi pentru ca să nu mai lungesc vorba, tuturor proorocilor şi tuturor sfinţilor, şi celor de mai înainte de Lege, şi celor de după Lege, li s-au zis cuvinte de bucurie şi li s-a dat de la Dumnezeu har şi milă, însă în chip acoperit. Iară Sfintei Fecioare i s-a dat cuvîntul bucuriei celei adevărate, care este mai presus de toată mintea, întru mai inveselitoare slavă şi cinstire, covîrşind tot darul şi toată mila de pînă atunci: "Bucură-te, ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine!".

Şi nu numai pentru bucuria aceasta ce i s-a dat este ea fericită de toate neamurile, ci şi pentru numele cel preacinstit cu care a fost dăruită, numindu-se Mariam[7]. Că precum este numele Fiului ei mai presus de toate numele, după cum zice fericitul Pavel: "...şi I-a dăruit Lui nume care este mai presus de orice nume" [*Filipeni* 2, 9], aşa şi numele ei este peste orice alt nume, după cel al lui Iisus. Şi precum întru numele lui Iisus se pleacă genunchiul celor cereşti şi celor pămînteşti şi celor de sub bezne[8], aşa este şi ea, mai cinstită în cer decît heruvimii şi mai slăvită fără de asemănare decît serafimii, iar pe pămînt de către toţi credincioşii mai închinată şi mai fericită decît o împărătească a lumii, ba chiar şi sub bezne mai straşnică şi mai înfricoşătoare pentru draci decît toţi sfinţii.

Iar acest nume de Mariam, după umila mea socotinţă, poate fi tîlcuit ca purtînd în sine trei înţelesuri: unul, că fiind acest nume alcătuit din trei înjugări sau silabe, se înţelege cum că a născut o faţă [persoană, ipostas] a Sfintei Troiţe [Treimi], anume pe Fiul şi Cuvîntul lui Dumnezeu; al doilea, că fiecare silabă are cîte două slove, prin care se înţeleg cele două firi ale lui Hristos, adică cea dumnezeiască şi cea omenească; al treilea, că în acest nume fiind şase slove, prin ele se înţeleg cele şase taine mari şi mai presus de fire, adică Buna Vestire, Naşterea, Botezul, Crucea, Învierea şi Înălţarea la Cer. Cu Buna Vestire s-a descoperit taina cea mai înainte de toţi vecii ascunsă; cu Naşterea s-au împăcat cerul şi pămîntul, adică Dumnezeu şi omul; cu Botezul ne-am îmbrăcat în haina nestricăciunii; cu moartea

---

1. În original: *neritoricite*.
2. În original: *titulus*.
3. În original: *dar*.
4. "Binecuvîntată eşti tu între femei [...], căci ai aflat har la Dumnezeu" (*Luca* 1, 28 şi 30). Cuvintele Bunei Vestiri au trecut în cunoscutul imn marianic (în Occident: *Ave Maria*): "Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, bucură-te, ceea ce eşti plină de har, Marie, Domnul este cu tine! Binecuvîntată eşti tu între femei şi binecuvîntat este rodul pîntecelui tău, că ai născut pe Mîntuitorul sufletelor noastre".
5. În limba veche: "punător la îndoială", "neîncrezător", "denunţător", "iscoditor", "cîrtitor".
6. "Şi nu te vei mai numi Avram, ci Avraam va fi numele tău, căci am să te fac tată a mulţime de popoare" (*Facerea* 17, 5).
7. Numele evreiesc *Maryam* sau *Miryam* a primit nenumărate interpretări de-a lungul vremii, în funcţie de rădăcinile semitice la care a fost raportat: "Doamna", "Stăpîna", "Cea puternică", "Văzătoarea", "Îndurerata", "Cea care se înalţă" sau "Cea care este înălţată" etc. Pe urmele etimologiei lui Ieronim – *mar yam*, "picătură [de apă] de mare"; în latineşte: *stilla maris* – s-a ajuns în Apus la *Stella maris* ("Steaua mării"), un cunoscut imn marianic (în *Rugăciunea* lui Eminescu: "Luceafărul mărilor"). După alţii, numele ar fi de străveche origine egipteană, trăgîndu-se din *mri*, "a iubi"; Sfînta Fecioară – Maica Iubirii răstignite – ni se înfăţişează astfel, prin însuşi numele ei, drept cea cu prisosinţă *iubită* şi *iubitoare* de Dumnezeu şi de oameni. În ce priveşte tîlcuirea de origine patristică a numelui *Mariam* de către Sf. Antim Ivireanul, ea este strict teologică şi nicidecum filologică.
8. Cf. *Filipeni* 2, 10.

Adormirea Maicii Domnului (frescă de la Meteora)

pe Cruce ni s-a dat viața [cea adevărată și veșnică]; cu Învierea ni s-a dăruit bucuria [cea mai mare], iar cu Înălțarea – slava șederii de-a dreapta lui Dumnezeu Tatăl.

Tot astfel, și în cuvintele cele de bucurie pe care îngerul i le-a grăit: "Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine!", înțelegem iarăși numele Preasfintei Treimi. Că în cuvîntul ce zice "Bucură-te" se înțelege Fiul, Care este toată bucuria lumii; în cuvîntul ce zice "plină de har" se înțelege Duhul Sfînt, prin Care se dau toate darurile; iar în cuvîntul ce zice "Domnul este cu tine" se înțelege Tatăl, că El este Domnul tuturor celor văzute și nevăzute.

Iar dacă Dumnezeu, Care numai cu cuvîntul Său a făcut și a zidit toate lucrurile cele văzute și nevăzute, poate desigur, cu desăvîrșita Lui atotputernicie, să facă stele mai luminoase decît acestea care strălucesc pe cer, și lună mai iscusită decît aceasta ce ne povățuiește noaptea, și soare mai strălucitor decît acesta care stinge cu lumina lui toate celelalte lumini, și ceruri mai mari și mai larg rotitoare, și păsări cu mai dulci glasuri, și flori cu mai bogate miresme, și copaci mai înalți și mai roditori, și vînturi mai sănătoase, și văzduhuri mai de folos, și fiare mai multe la număr și mai felurite, și chiar mai multe lumi decît aceasta în care locuim, mai minunate în mărime și în măiestrie, poate El să zidească, însă o zidire care să covîrșească în vrednicie pe Maica lui Dumnezeu nu va putea să facă niciodată, cu toate că este atotputernic. Pentru că precum nu este cu putință nu zic să fie cugetată, dar nici măcar să-i treacă prin minte cuiva o ființă mai cuvioasă și mai înaltă decît dumnezeirea, tot așa [nu se poate gîndi] o zidire mai covîrșitoare decît cea ce a născut pe un Dumnezeu Care S-a făcut om. Că pe dînsa a ales-o Dumnezeu, mai înainte decît toată zidirea, pentru a-I fi lăcaș veșnic, după cum grăiește David: "Aceasta este odihna Mea în vecii vecilor și într-însa voi locui, pentru că am ales-o" (cf. *Psalmi* 131, 14).

Aleasă este, cu adevărat, ca soarele, pentru că este încununată cu toate razele darurilor dumnezeiești și strălucește mai vîrtos între celelalte lumini ale cerului.

Aleasă este și frumoasă ca luna, pentru că ea, cu lumina sfințeniei, stinge celelalte stele și, pentru marea și minunata ei strălucire, de toate șiragurile stelelor celor de taină este cinstită ca o împărăteasă.

Aleasă este ca revărsatul zorilor, pentru că ea a gonit noaptea și toată întunericimea păcatului și a adus în lume ziua cea de viață purtătoare.

Aleasă este, că este izvor care, cu curgerile cereștilor bunătăți, adapă Sfînta Biserică și tot sufletul creștinesc.

Aleasă este, că este chiparos care cu înălțimea sa covîrșește cerurile, iar pentru mirosul cel din fire s-a arătat departe de toată stricăciunea.

Aleasă este, că este crin care, deși a odrăslit între mărăcinii nenorocirii celei de obște, niciodată nu și-a pierdut podoaba albiciunii.

Aleasă este, că este nor neispitit de vreo îngreunare prin păcat.

Aleasă este, pentru că este fecioară mai înainte de naștere, fecioară în naștere, fecioară și după naștere, adîncime nepricepută a bunătăților și icoană însuflețită a frumuseților celor cerești. Este grădină încuiată, dintru care a ieșit floarea cea neveștejită, și fîntînă pecetluită, dintru care a curs izvorul vieții, Hristos.

Pe aceasta a văzut-o Moise, în Muntele Sinai [Horeb], ca pe un rug aprins și care nu se mistuia[9].

Pe aceasta a văzut-o Aaron ca pe un toiag înflorit și plin de roadă[10].

Pe aceasta a văzut-o Iacov ca pe o scară sprijinită pe pămînt și cu vîrful atingînd cerul, pe care se suiau și se pogorau îngerii lui Dumnezeu[11].

Pe aceasta a văzut-o Iezechiel ca pe o ușă încuiată, prin care nimeni n-a trecut[12].

Pe aceasta a văzut-o Ghedeon în chip de lînă [înrourată][13], Avacum ca pe o dumbravă umbroasă[14], Daniel ca pe un munte [sfînt][15] și Solomon ca pe un pat [neprihănit][16].

9. Cf. *Ieșirea* 2, 2.
10. Cf. *Numerii* 17, 8.
11. Cf. *Facerea* 28, 12.
12. Cf. *Iezechiel* 44, 2.
13. Cf. *Judecători* 6, 36 și urm.
14. Nu poate fi vorba decît de *Avacum* 3, 3. Tradus după *Septuaginta*, versetul sună astfel: "Dumnezeu va veni din Teman și Cel-Sfînt, din *muntele cel cu umbra deasă*" (versiunea Anania; subl. n.).
15. Cf. *Daniel* 11, 45.
16. Aluzie, probabil, la *Cîntarea Cîntărilor*.

Aceasta se mută astăzi de pe pămînt la cer: lasă întristarea și se duce la bucurie; le lasă pe cele de jos și le primește pe cele de sus; le lasă pe cele stricăcioase și le cîștigă pe cele nestricăcioase și veșnice. Astăzi își dă preasfîntul suflet în mîinile Fiului ei și cu cîntări îngerești și apostolești este petrecut cinstitul ei trup în Ghetsimani, spre îngropare. Astăzi cerul întinde sînurile sale, primind-o pe Născătoarea Celui pe Care zidirea toată nu poate să-L încapă. Astăzi se minunează toate puterile cerești, zicînd una către alta: cine este aceasta care se suie din pustiu – adică de pe pămînt – la cer? Cine este aceasta care se ivește ca zorile, frumoasă precum luna și aleasă precum soarele? Cine este aceasta care se suie de pe pămînt la cer, albită și înflorită, și întru care hulă nu este? Deschideți porțile voastre – zic una către alta cetele cele îngerești – și cu cîntări de laudă primiți-o pe împărăteasa cerului și a pămîntului, care vine să locuiască de-a dreapta împăratului Dumnezeu, îmbrăcată în straie cu aur împodobite, după spusa lui David [?], că aceasta este cea care a împăcat cerul cu pămîntul și pe Dumnezeu cu omul! Aceasta este bucuria celor drepți și nădejdea celor păcătoși.

Pe aceasta și noi toți se cuvine, cu dragoste, cu cucernicie, cu inimă curată și cu cîntări de laudă s-o cinstim și s-o lăudăm, ca pe Maica Dumnezeului nostru, și cu bucurie sufletească să prăznuim Adormirea ei.

O, Maică Fecioară, cum acest norod ce stă dinaintea măririi tale, văzînd înălțimea curăției tale și cunoscîndu-și nevrednicia și puținătatea lui, nu îndrăznește, fără de mijlocitor, să-ți aducă ție cuvenita închinăciune și mulțumire pentru multele faceri de bine, nici să te roage să te milostivești asupra lui, pentru aceea eu, nevrednicul și mult păcătosul robul tău, fiindu-le acestora tată sufletesc, rînduit de Fiul tău, mă fac lor mijlocitor și prin mine ei toți se roagă ție cu căldură și dintru adîncul inimii, zicînd:

Stăpînă de Dumnezeu Născătoare, împărăteasa cerului și a pămîntului, cinstea și slava creștinilor, ceea ce ești mai înaltă decît cerurile și mai curată decît soarele, Fecioară prealăudată, nădejdea celor păcătoși și liniștea celor bătuți de valurile vieții, caută asupra norodului tău, vezi moștenirea ta, nu ne lăsa pe noi, păcătoșii, ci ne păzește și ne scapă de vicleșugurile diavolului, că ne-au împresurat scîrbele, nevoile, răutățile și necazurile. Dă-ne mînă de ajutor, Fecioară, că pierim. Îndură-te de noi, că pe tine te avem ajutătoare și la tine nădăjduim să-L îmblînzești pe Fiul tău, cu rugăciunile tale preaputernice și nebiruite, ca să-Și întoarcă spre noi mila Sa cea bogată. Și încă mai roagă-L cu căldură să dea putere dintru înălțimea lăcașului Său și prealuminatului nostru domn[17], pe care pronia Sa l-a ales și l-a pus peste acest norod, ca să poată chivernisi cu înțelepciune, sănătos și întru mulți ani, întreaga turmă ce i s-a încredințat, apărînd-o de lupii cei văzuți și nevăzuți. Să păzească și toată această cinstită boierime de toate primejdiile și de toate cursele celui viclean, dîndu-i dragoste, spor, ajutor și unire întru toate. Și pe toți să ne învrednicească a ne păstra viața cinstită, curată și fără de prihană, pentru ca noi cu o gură și cu o inimă pe El pururea să-L mărim, iar ție să-ți zicem: "Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine!". Amin.

O, fericită Fecioară, după cum a căutat Domnul spre smerenia ta și te-a înălțat de pe pămînt la cer, pentru ca să împărățești împreună cu El, caută și tu spre noi, ticăloșii, robii tăi cei umili, și mîngîie-L pe Judecătorul cel înfricoșat, pe Fiul tău, cu rugăciunile tale cele pline de căldură, ca să ne mîntuiască de scîrbele și de nevoile ce ne-au împresurat. Și precum cu dumnezeiasca putere într-o frîntură de ceas i-a adunat din toată lumea pe Apostoli, ca să petreacă preacinstitul și sfîntul tău trup spre îngropăciune, cu laude și cu cîntări, așa să adune și mintea noastră cea împrăștiată întru deșertăciunile cele lumești și să o lumineze, ca pururea pe Dînsul să-L mărim și să-L lăudăm. Iară ție, ca unei adevărate Născătoare de Dumnezeu, să-ți cîntăm, cucernici, cîntarea cea îngerească: "Bucură-te ceea ce ești cu bun dar dăruită, Domnul este cu tine". Amin.

Text transpus în limba actuală, îngrijit și adnotat de ***Răzvan Codrescu***

17. Constantin Brâncoveanu.

răzvan codrescu
TRIPTIC MARIANIC

E-n ochii tăi o veșnicie
în fața căreia-s plăpînd:
nu pot păși în ea, Marie,
decît arare și cîntînd...

CÎNTECUL LUI IOSIF

Marie, îndelung lumina mea,
e început, dar nu-i sfîrșit în tine,
căci ai rămas cu cerurile grea,
și-n loc de sînge, duh îți curge-n vine.

Mi-a spus azi-noapte îngerul, în vis,
să nu cîrtesc, că taina ta e mare...
De mă-ndoii, nu voi din cer zapis,
ci numai omeneasca ta iertare.

Tăcînd pios și așteptînd sorocul,
mă lasă doar în ochii tăi să cat
și să-mi citesc în fundul lor norocul
de-a nu fi fost femeie și bărbat,
căci din nefirea firii răstignite
se face sorb Iubirea și ne-nghite!

FILĂ DE ACATIST

Galileanco, laudă ție,
osie sfîntă a lumii, Marie!

Coptu-s-a-n taină sămînța cea rară
ce Tatăl o pune și Duhul o ară,
viața la Viață prin tine să vină,
înaltă de slavă și grea de lumină.

Galileanco, laudă ție,
osie sfîntă a lumii, Marie!

Din dalbă smerire de pururifecioară
pîinea și vinul amin se pogoară,
crește Cuvîntul tăcut în potire –
Mireasă Lui Însuși și veacului Mire.

Galileanco, laudă ție,
osie sfîntă a lumii, Marie!

Milelor tale umilă povară,
lacrima rugilor noastre de sară
poala ți-o udă, heruvii ți-i moaie,
și cerul într-însa întreg se-ncovoaie...

Galileanco, laudă ție,
osie sfîntă a lumii, Marie!

MATER DOLOROSA

La ce ți-s umezi ochii sfinți, femeie?
De-L plîngi pe Cel ce veșnicește-n cuie,
păcat ar fi în carnea ta – și nu e,
căci nu putea paharul să nu-l beie.

De-L plîngi pe Cel ce-a cutezat să spuie:
Eli, Eli...*, a duhului scînteie*
lucește-n plînsu-ți, și de-ar fi să steie,
ar plînge piatra-n ziduri și pe gruie.

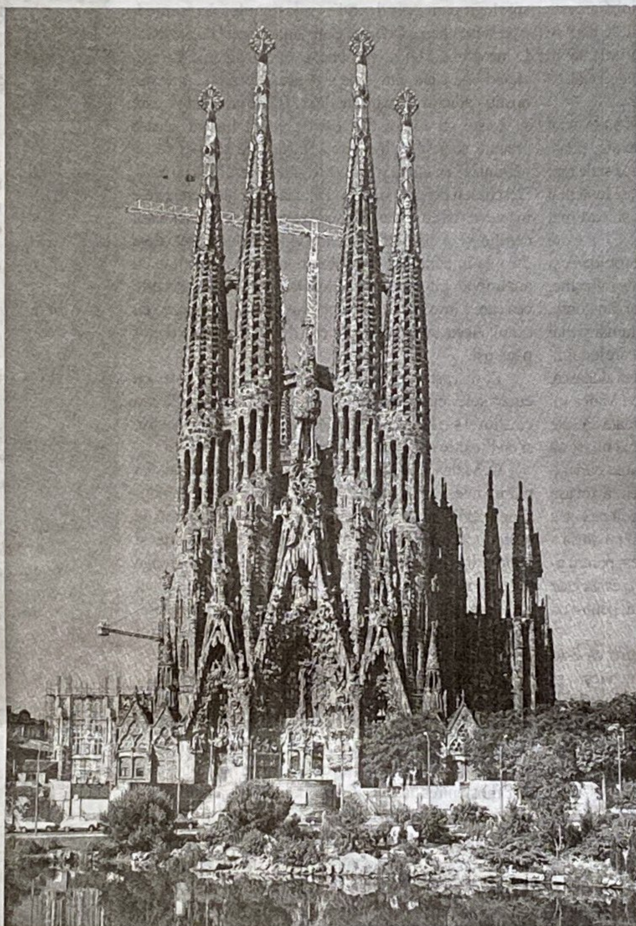
Iar dacă-i plîngi pe-acei ce plîng cu tine,
ești însăți duh în feciorești veșminte,
și slava ta cu Slava Lui se ține;
atunci ești Maica neamurilor sfinte
și din ne-lumea cerurilor vine
Hulub aprins în două Legăminte.

LA PORŢILE PARADISULUI

Antonio Gaudí – «Arhitectul lui Dumnezeu»

Antonio Gaudí, cu arta lui cu tot, pare să fi crescut organic din solul stîncos şi solar al împrejurimilor Barcelonei, unde vegetaţia se răsfaţă sub briza mării, iar culorile sînt mai vii şi mai proaspete decît oriunde.

S-a născut în vecinătatea Tarragonei (veche cetate romană, nu departe de Barcelona), în toiul verii lui 1852, în familia destul de strîmtorată a unui meşter fierar.

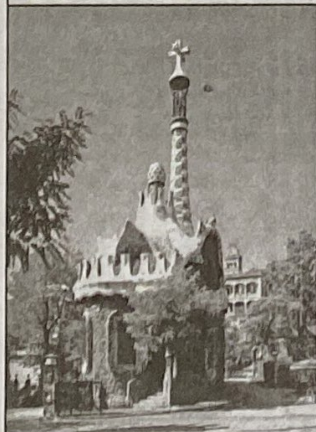
În 1869 s-a strămutat chiar la Barcelona, capitala Catalunyei (provincie din estul Spaniei, astăzi autonomă în cadrul regatului spaniol), unde a urmat cursurile universitare, luîndu-şi licenţa în 1878.

Casa Vincens este prima construcţie celebră a tînărului arhitect, care era menit să dea Barcelonei faimosul ei caracter "gaudian".

În 1884, contele de Güell, care era şi mare industriaş, îl însărcinează să-i împodobească reşedinţa de vară cu două pavilioane. Este începutul unei lungi colaborări între marele artist şi generosul aristocrat, iar de aici va lua naştere minunatul Parc Güell (terminat în 1912), a cărui frumuseţe de basm – în care predomină piatra masivă şi ceramica multicoloră – taie pînă astăzi respiraţia vizitatorilor. În centrul lui dăinuieşte casa-muzeu Gaudí, unde artistul a trăit în ultimele două decenii ale vieţii.

Între 1904 şi 1910 a ridicat alte două edificii superbe, Casa Battló şi Casa Milá, atît de neobişnuite prin curbele şi accesoriile lor arhitectonice, încît iniţial oamenii au ezitat să locuiască în ele. Cu privire la cea din urmă, artistul însuşi spusese cîndva, încercînd să redea în cuvinte esenţa artei sale divine: "...vor dispărea unghiurile, iar materia se va manifesta în plinătatea rotunjimii ei astrale: soarele va pătrunde pe toate cele patru laturi şi va fi ca o imagine a paradisului terestru... În felul acesta, zidirea mea va fi mai luminoasă decît lumina însăşi".

Pavilion la intrarea în Parcul Güell

Pe străzile barceloneze ale începutului de secol XX putea fi văzut adesea un bătrînel vioi, alb şi bărbos, cu ochi iscoditori, ce întîrziau îndelung pe chipul cîte unui trecător. Cei străini de loc îl priveau cu destulă nedumerire, dar majoritatea localnicilor îl ştiau şi se obişnuiseră cu ciudăţeniile lui geniale: era "Maestrul Gaudí", marele vrăjitor al pietrei, care la porunca lui se prefăcea în basm feeric, dînd deja fascinantei cetăţi medievale o frumuseţe nouă şi stranie, dar totuşi în perfectă armonie cu peisajul mediteranean şi cu civilizaţia creştină a ţărmului catalan. Marele plăsmuitor, "constructorul secolului XX", cum i s-a spus, punea însă frîu fanteziei lui debordante atunci cînd era vorba de *chipul omului*, în a cărui reprezentare nu ţinea deloc să-L concureze pe Dumnezeu, cum făceau atîţia artişti de avangardă ai vremii. Pentru statuile de pe cele 3 faţade ale catedralei Sfintei Familii (*Sagrada Familia*), el fotografia din mai multe unghiuri chipuri reale, apoi le modela în lut şi numai după aceea le transpunea în piatră. De cînd începuseră lucrările la catedrala sa, în care arhitectura, sculptura şi pictura aveau să se contopească într-un fel inimitabil, don Antonio Gaudí era într-o permanentă euforie creatoare, fie absorbit de gîndul la fiecare detaliu, fie confiscat de expresivitatea vreunui chip întîlnit în cale. Aşa avea să şi moară, rupt parcă de realitatea pestriţă care-l înconjura: plecînd într-o zi de pe şantierul de lucru, cufundat în sine sau atent la vreun chip, a fost lovit de un tramvai, în mijlocul Barcelonei. Şi – ca amara "ironie a soartei" să fie deplină – pe el, cel atît de cunoscut tuturor, s-a întîmplat ca atunci să nu-l recunoască nimeni, ameţit şi plin de sînge cum era! Dacă un bogătaş aflat cu maşina la faţa locului n-ar fi refuzat să-l transporte la spital, poate că viaţa i-ar fi fost salvată...

Dar punctul culminant al artei lui Gaudí, "Arhitectul lui Dumnezeu" (propus recent spre beatificare), va fi marea catedrală a Sfintei Familii, în care s-a întruchipat tot geniul lui de artist creştin şi în care arta şi teologia s-au nuntit ca în vremurile glorioase ale Evului Mediu: "o colosală alegorie în piatră", de o verticalitate tulburătoare, voind să arate unirea tainică dintre cer şi pămînt. Cele 3 faţade, împodobite cu mirifice sculpturi în piatră, sînt închinate Naşterii din Betleem (faţada vestică), Patimilor din Ierusalim (faţada estică) şi Înălţării din Betania (faţada sudică), iar portalurile simbolizează cele 3 virtuţi creştine supreme: Speranţa, Credinţa şi Iubirea. Cele 3 faţade urmau să aibă fiecare cîte 4 clopotniţe, a căror însumare trebuia să-i evoce, în analogie simbolică şi cu dangătul vestitor al clopotelor, pe cei 12 apostoli.

Din nefericire, tragica moarte a artistului, în 1926, a lăsat catedrala neterminată. La ea se mai lucrează şi astăzi, după planurile sale şi în spiritul său, dar este încă departe de finalizare. Cînd va fi terminată, ea va avea 110 m lungime şi 45 de m înălţime, iar zidăria se va îmbrăca, pe dinăuntru şi pe dinafară, în culori feerice, legate de tîlcul sacru al fiecăreia dintre părţile ei. În ultimii ani, lucrările au căpătat un nou avînt, iar barcelonezii de vîrstă medie de azi speră să apuce s-o vadă terminată, ca pe o mîndrie şi ca pe o binecuvîntare a vieţii lor.

Altminteri, este în tradiţia Apusului ca la marile catedrale (mai ales cele în stil gotic, de care se apropie în multe privinţe şi construcţia vizionară a lui Gaudí) să se lucreze uneori sute ani, ca şi cînd timpul ar fi înghiţit de veşnicie, iar dorul de desăvîrşire al omului ar aştepta cu vrednică împăcare pecetea de slavă a celei de-a doua veniri, cînd toate vor fi înghiţite de lumina neînserată a Zilei a Opta.

Răzvan CODRESCU

Pavilion la intrarea în Parcul Güell

profiluri lirice TRAIAN CĂLIN UBA profiluri lirice

Modus vivendi

Capul plecat, sabia nu-l taie –
mi-au tot șoptit mieros realizații,
uimiți că eu unul mă descurc mai bine
în viață, cu capul tăiat.

Excepțională

Aici, voi faceți legea, voi scrieți istoria!
E drept ca mai sunt și unele excepții
care vă scapă printre degete...
De-aceea ați decretat că *excepțiile confirmă regula.*
Aiurea! O confirmă doar cele îngenuncheate,
cu creierul spălat,
dresate să confirme la comandă orice reguli!

Dar adevăratele excepții, prin însăși menirea lor,
infirmă regula;
pentru că excepțiile sunt o altă specie,
nădăjduind cu totul alt CEVA –
o altă viață, cu alte reguli și altă istorie
scrise de alt CINEVA.

Substanță de contrast

Doamna e anotimpul meu :
un fel de Septembrie fără început și fără sfârșit –
substanța de contrast pentru radiografia
tuturor intențiilor mele;

ca să n-o risipesc,
o respir doar la reanimare,
unde Dumnezeu nu mai e un labirint teologic,
ci însăși transfuzia.

Tifla

Un pumn de somnifere e prețul
împăcării mele cu tot ce nu mă pot împăca:
răstălmăcirea și șușoteala,
intimitatea cu gunoiul care unește
țiganii cu milițienii, procurorii, politicienii și popii,
într-un cuvânt *curva cea mare*,

neapărat evlavioasă și doctă,
cu biblioteca în întregime legată în pielea
intelectualilor care au sictirit-o,
cu closetul aseptic, cu aer condiționat,
cu bideul de aur,
în bordelul ei hiperinformatizat
ticsit de iconițe și crucifixuri.

Tifla este ceea ce nu mi se iartă,
comportamentul meu de om liber.
Problema nu e că mă înec,
ci că mă-nghite, cu tot cu tiflă, mlaștina unei latrine;
mi-au mai rămas doar nările afară...

– Nu-ncerca să mă scoți la liman,
ca să nu te trag după mine.
Scuipă și fugi!
Dă-le cu tifla până-n ultima clipă!
Doar asta-i înebunește: libertatea
de a da cu tifla.

Aspirație

Pusee sinucigașe...
Cercul se strânge;
nu mai e loc, nu mai e aer, nu mai e har...

... Până când vine Doamna.
Acum mă gândesc la Ea,
Acum o aștept
aspirându-i parfumul inconfundabil,
marca ei preferată: *Imitatio Christi.*

Voalul ideii

Fotografia voalată a unei idei este chiar voalul Miresei
pe care o aștept dintotdeauna,
dar pentru care materia foto-sensibilă nu este niciodată pregătită,
pentru că Dânsa vine mereu prin surprindere
în laborator, printre clișeele morții diurne.

Imposibila stingere

În urma mea, obiectele sunt, iarăși, la locul lor,
respectând distanțele cuvenite.

(Obiectele sunt întotdeauna la locul lor;
natura moartă nu cunoaște zbaterea
neîmblânzitelor noastre paradoxuri :
apropierea care îndepărtează,
îndepărtarea care apropie...)

E liniște ca-ntr-un tablou flamand :
desenul cuminte, culoarea smerită,
simetrii minerale... Nici țipenie de dorință...
Ce vie natură moartă! Ce seducător paradox
pulsează, totuși, și-n inima lucrurilor : a fi neființă!

Ars poetica

E târziu. Bagajele-mi sunt făcute,
dați-mi voie să mă retrag ;
o aspirație de toamnă mă cheamă spre Larg.

Nu clevetiți! Totul e scris cu limbă de moarte,
fiecare poezie – un testament
uneori reflexiv, alteori virulent – ,
depinde de felul în care m-ați executat
de fiecare dată.

Calificare la locul de muncă

Ce face poetul între două poezii?
Dar copacul – între ploaia timpurie și cea târzie?
Nici meseria de poet, nici cea de copac
nu sunt recunoscute,
deși, prin fotosinteza în care sunt calificați fiecare,
aerul din preajma lor devine respirabil.

Clandestinitate

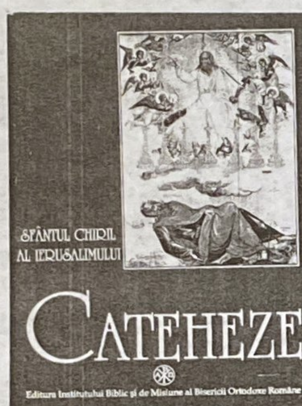
Stângaci și crispat *jolly-joker*
care te dai peste cap
ca să-ți ascunzi puseele sinucigașe,
ia seama: când gunoiul îți face șmecherește
cu ochiul,
nu fii elitist;
zâmbește-i măcar din priviri,
democratic,
ca să nu-și vadă-n tine negația!
Altminteri, specia
pe care disperat încerci s-o imiți
va lua notă cu indignare de faptul că nu-i aparții,
și atunci să te ții!

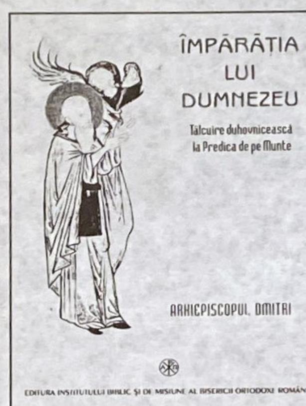
**Pe fondul paginii:
Ștefan Orth, *Ave Maria* (detaliu)**

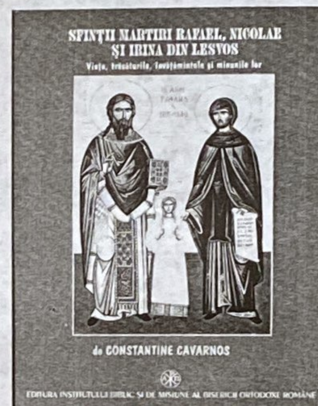
TEOLOGIE PATRISTICĂ ŞI NEOPATRIASTICĂ

la Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române

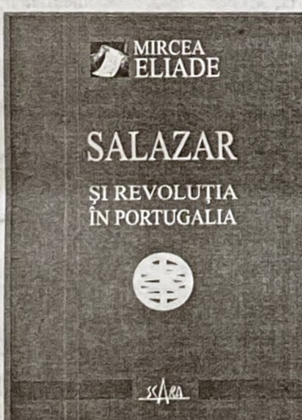

DIN ISTORIA DREPTEI EUROPENE ÎN SECOLUL XX

Pe urmele lui Francisco Franco, Antonio Salazar şi Ion Antonescu

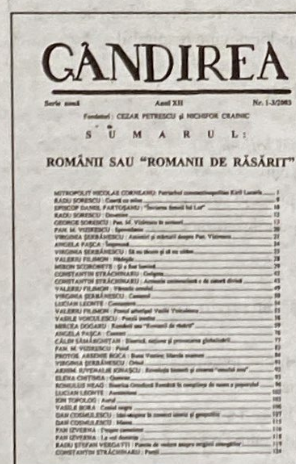

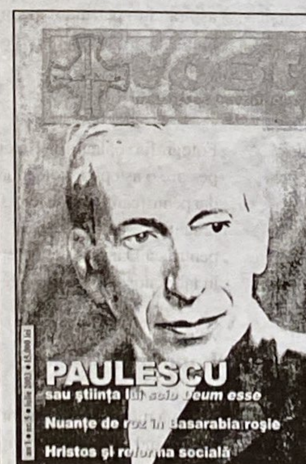

TREI IPOSTAZE ALE PRESEI DE DREAPTA

Revistele lunare *Gândirea* (Sinaia), *Rost* (Bucureşti), *Obiectiv legionar* (Bucureşti)

Nota bene: **în cadrul acestei rubrici sunt semnalate, cu rare excepţii, cărţile şi periodicele primite la Redacţie.**

▼ Gheorghe BOLDUR-LĂŢESCU ▶

Procesele «reeducării»

Note pentru instanţele penale româneşti şi străine

Istoria "reeducării" prin tortură din închisorile româneşti ale anilor 1948-1952 este în prezent bine cunoscută de opinia publică românească, prin intermediul numeroaselor cărţi, articole, comunicări ştiinţifice şi emisiuni TV consacrate, după 1990, acestui fenomen. Relatările privind faptele înspăimântătoare, petrecute atunci, au ajuns chiar şi în cărţile de istorie. Iată, de pildă, ce putem citi în manualul de istorie pentru clasa a XII-a, elaborat în anul 2000, la Editura Sigma, sub coordonarea lui Sorin Mitu:

"Reeducarea reprezintă un proiect ideologic al regimului comunist. Ea constă în construcţia «omului nou» şi reprezintă transformarea duşmanilor politici (reali sau presupuşi) ai partidului în aderenţi... Originile acestei experienţe sunt sovietice, cel care a inventat metoda reeducării în colectiv fiind pedagogul sovietic Anton Semionovici Makarenco (1888-1939)... Noul tip de reeducare a început, după o minuţioasă pregătire..., pe scară largă, începând din data de 24 decembrie 1949, la camera «4 Spital» [penitenciarul Piteşti - n.a.]. Reeducatorul şef era un deţinut, Eugen Ţurcanu...

Ţurcanu nu era însă decât un executant, artizanii reeducării fiind ofiţeri superiori din Ministerul de Interne şi Securitate, supravegheaţi îndeaproape de Biroul Politic al Partidului. Teohari Georgescu (ministrul de Interne), Marin Jianu (ministru-adjunct de Interne) şi Alexandru Nicolski (locţiitorul şefului Securităţii), Iosif Nemeş, Teodor Sepeanu şi Ludovic Cseller (inspectori în Direcţia Penitenciarelor) sunt cadrele superioare... care au proiectat şi pus în aplicare reeducarea. Reeducarea începea cu o bătaie teribilă... care era aplicată de reeducatorul şef, împreună cu un grup de circa 30 de deţinuţi selectaţi în prealabil... După ce deţinuţii erau «şocaţi» prin bătaie, li se aplicau torturi dintre cele mai înspăimântătoare. Scopul «reeducării» era ca, *în primă fază*, deţinuţii să declare toate informaţiile despre inamicii regimului... Apoi treceau *în faza a doua*, în care trebuiau să probeze că s-au rupt în mod radical de trecut... *În cea de-a treia fază*, după ce îşi renegaseră trecutul, deţinuţii erau supuşi îndoctrinării [comuniste - n.a.]... În tot acest proces de schimbare a convingerilor, de o violenţă nemaiîntâlnită chiar în regimurile comuniste, s-au petrecut schimbări de comportament care i-au dus pe reeducaţi nu doar până la a-şi tortura prietenii, ci până la crimă. Astfel, în închisorile Piteşti şi Gherla au fost ucişi circa 30 de deţinuţi, iar în toate închisorile unde s-au desfăşurat reeducarea au fost torturaţi peste 1000. Din acest fenomen a rezultat un număr neprecizat de deţinuţi care au rămas pentru totdeauna mutilaţi sufleteşte" (p. 128).

În cele ce urmează vom prezenta şi analiza elemente privind trei procese penale desfăşurate în anii '50, prin care "justiţia" comunistă a încercat să falsifice adevărul privind vinovaţii genocidului "reeducării" prin tortură. Pentru crimele săvârşite atunci, vor rezulta responsabilităţile reale, care se constituie în tot atâtea elemente în atenţia instanţelor penale româneşti şi internaţionale.

1. PROCESUL LOTULUI ŢURCANU

În luna septembrie a anului 1954, la Tribunalul Militar Bucureşti începe judecarea unui lot de 22 deţinuţi politici acuzaţi de săvârşirea unor "acte de teroare în grup", "acte de pregătire la crima de uneltire contra securităţii interne a RPR", iar unii dintre ei şi de "înaltă trădare".

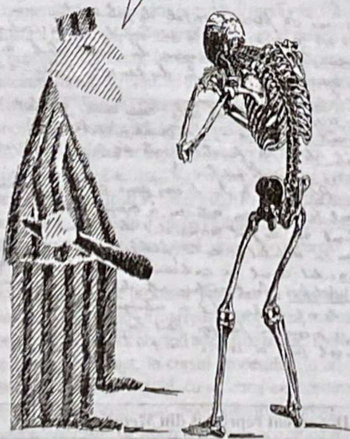
Dosarul procesului, având mii de pagini, cuprinde declaraţiile acuzaţilor şi martorilor, rechizitoriul şi hotărârea Tribunalului. O parte dintre aceste acte au fost publicate în volumul *Memorialul ororii. Documente ale procesului reeducării din închisorile Piteşti şi Gherla* (Editura Vremea, Bucureşti, 1995).

Primele cercetări, efectuate de Securitatea comunistă, privind atrocităţile "reeducării" din penitenciare, au loc în perioada aprilie 1952 - iulie 1953. Sunt anchetaţi, la început, deţinuţi care nu au fost studenţi şi care au fost terorizaţi la penitenciarul Gherla de grupul studenţilor "reeducaţi". Cei anchetaţi în această primă perioadă sunt următorii: Gabor Chirică, Teja Constantin, Chirculescu Gheorghe, Matei Alexandru, Obreja Aurel, Pangrate Ioan, Maxim Virgil, Stoica Aureliu, Văraru Sabin, Paraschiv Gheorghe şi Pillat Constantin. În declaraţiile lor, toţi arată că au fost torturaţi de "reeducaţi", iar administraţia penitenciarului ştia de existenţa torturilor. Este de remarcat declaraţia lui Stoica Aureliu, care reprezintă un veritabil rechizitoriu împotriva mijloacelor de "reeducare" prin tortură declanşate în închisori de deţinuţi aflaţi în serviciul Securităţii şi Partidului Comunist.

Anchetarea celor 22 de acuzaţi se desfăşoară în perioada martie 1953 - iulie 1954, toţi cei învinuiţi recunoscând (cu o singură excepţie) că au săvârşit atrocităţi înspăimântătoare, torturând sute de camarazi de detenţie, dintre care unii au decedat în urma torturilor.

Caracteristica aproape generală a declaraţiilor este aspectul lor incoerent, contradictoriu, lectura lor lăsând impresia că multe dintre ele au fost date de indivizi reduşi ca inteligenţă sau cu tulburări mintale. *Mobilul crimelor săvârşite*, aşa cum declară cei mai mulţi dintre ei, este aberant: fiind legionari, au executat ordinele comandamentului legionar din emigraţie, de a-şi tortura sau ucide camarazii, pentru a întări (?!) organizaţia legionară, a o pregăti pentru viitoare acţiuni de teroare şi sabotaj şi pentru a face spionaj. Absurditatea acestui mobil, precum şi faptul că el este asumat de marea majoritate a acuzaţilor, ne conduce la ideea că declaraţiile le-au fost pur şi simplu dictate, iar semnăturile luate sub tortură.

Unul dintre primii anchetaţi din lotul celor 22 a fost Livinski Mihai, prima declaraţie a acestuia fiind dată la 17 martie 1953, iar ultima la 30 octombrie 1953. Pe parcursul a şapte luni, Livinski a dat cinci declaraţii şi nu e greu de observat că, în primele declaraţii, el descria torturile inimaginabile de la Piteşti şi Gherla, unde aproximativ 700 de deţinuţi au fost victimele grupului de "reeducaţi" conduşi de Eugen Ţurcanu şi Ţanu Popa, cu ştiinţa şi sprijinul directorilor şi ofiţerilor politici ai penitenciarelor Piteşti şi Gherla. Scopul întregii acţiuni era "reeducarea" deţinuţilor în spirit comunist şi obţinerea de informaţii pentru Securitate. În ultimele sale declaraţii, Livinski le contrazice pe primele, afirmând că cele petrecute la Piteşti şi Gherla au reprezentat o acţiune legionară de spionaj (?!), cu scopul de a transmite informaţii lui Horia Sima şi serviciului secret american. Uluitoare este afirmaţia lui Livinski că Alexandru Dumitrescu, directorul comunist al penitenciarului Piteşti, cel care a organizat atrocităţile pe care le-a comis grupul Ţurcanu, era legionar şi transmitea informaţii către comandamentul legionar din ţară şi din străinătate. Ultimele declaraţii ale lui Livinski sunt şi cele care au stat la baza actului de acuzare al procesului. Din haosul declaraţiilor lui Livinski se desprinde o întrebare-cheie: ce spionaj puteau face nişte deţinuţi păziţi cu străşnicie şi fără nici o libertate de mişcare? Este evident că ultimele sale declaraţii i-au fost dictate de anchetatori, iar absurditatea acestora este întrecută doar de cinismul lor.

Desen de C. Veluda, reprodus din *Aldine*

Să examinăm declaraţia lui Şerbănescu Cristian, anchetat cam în aceeaşi perioadă cu Livinski. Şerbănescu recunoaşte că a participat la torturarea deţinuţilor de la penitenciarul Gherla, în scopul obţinerii de informaţii pe care le preda ofiţerului politic Sucigan, din administraţia închisorii. În declaraţie, nu pomeneşte nimic despre vreun "sistem de informaţii" subordonat comandamentului legionar sau spionajului american. Din ce declară, rezultă că ne aflăm în faţa unui torţionar fără scrupule, în slujba administraţiei penitenciarului, iar, după eliberare, în slujba Securităţii, ca informator. Se observă însă că declaraţia sa este mai puţin aberantă decât cea a lui Livinski, deoarece el nu susţine că-i tortura pe legionari pentru... a întări mişcarea legionară.

Declaraţiile lui Nutti Pătrăşcanu, scrise în perioada august-septembrie 1953, reprezintă o mostră a dezechilibrului intelectual şi moral la care poate fi adus un tânăr supus "reeducării" prin tortură. Iar acest tânăr, pe care l-am cunoscut, fusese cândva un student la Medicină inteligent şi cultivat. Cele aproape 70 de pagini ale declaraţiilor lui Nutti Pătrăşcanu abundă în repetarea unor lungi pasagii, în contradicţii flagrante, în afirmaţii aberante, precum şi în semnele unei tendinţe mitoman-paranoide.

Încă de la primele declaraţii, N. P. afirmă că "reeducarea" de la Piteşti e de sorginte legionară. Această idee, pe care o reia pe larg şi cu lux de amănunte, este însă rapid contrazisă în pasagiile în care arată că Eugen Ţurcanu a informat pe directorul penitenciarului Piteşti şi pe inspectorul Nemeş asupra acţiunilor sale din închisoare, iar, drept urmare, oamenii administraţiei participă la torturarea deţinuţilor. Apoi, face afirmaţia uluitoare că torturarea camarazilor legionari reprezintă o continuare a activităţii legionare. Scopul acţiunii de "reeducare" întreprinse de Ţurcanu cuprinde, după N.P., trei elemente principale: 1. salvarea (?) elementelor legionare; 2. continuarea activităţii printr-o "şcoală legionară"; 3. întărirea organizaţiei legionare. Ce fel de "salvare" a elementelor legionare?! Prin distrugerea lor fizică şi psihică sau prin uciderea lor?! O continuare a activităţii legionare prin afirmaţiile violent critice privind ideologia legionară, pe care le făceau cu vădită satisfacţie Ţurcanu şi ceilalţi membri ai CDCC, proslăvind totodată doctrina comunistă?! Şi ce fel de "întărire" a mişcării legionare, când, în cursul "reeducării", sute de tineri, majoritatea legionari, au fost obligaţi, în urma unor înspăimântătoare torturi, să-şi chinuie propriii camarazi până la a-i face să se sinucidă sau să înnebunească?!

Într-un alt pasaj, N. P. arată că Ţurcanu a fost ajutat, în acţiunile lui, de Ion Steier. Acest "legionar" a emigrat după puţin timp în Israel. Fără comentarii! Apoi, N.P. declară că reprezentanţii regimului comunist nu au fost străini de "reeducări" prin tortură. Cum vine asta?! Comuniştii încurajau activitatea legionară?! Este de prisos să mai insistăm asupra caracterului aberant şi contradictoriu al declaraţiilor lui Nutti Pătrăşcanu, dar trebuie subliniate tendinţele paranoide ale acestuia: el se consideră un personaj foarte important, este chemat mereu la Securitate, unde i se fac diverse propuneri, printre care şi aceea de a... evada pentru a forma o nouă organizaţie legionară!

Voinea Octavian începe prima declaraţie printr-o afirmaţie uimitoare prin curajul ei: acţiunea de "reeducare" prin tortură dusă de studenţii legionari în penitenciarele Piteşti şi Codlea a fost condusă de ofiţerii de Securitate Dulgheru şi Marina. Foarte curând, însă, el contrazice această afirmaţie şi arată că acţiunea condusă de Ţurcanu avea un caracter legionar, cu scopul... realizării unităţii acestei mişcări!

(continuare în pag.14)

(urmare din pag. 13)

După cum a declarat, într-o scrisoare adresată în anul 1993 Editurii Vremea, Octavian Voinea respinge ferm că ar fi dat declarații prin care să fi afirmat că torturile de la Pitești, Gherla etc. erau inspirate de conducerea legionară. El arată că toate declarațiile erau scrise de anchetatori, după care, fără a le citi, sub tortură, era obligat să le semneze. Importanța acestei scrisori este excepțională; prin extrapolare, ea ne arată că întreg dosarul declarațiilor procesului Țurcanu a fost o nemernică măsluire a adevărului.

Avem, astfel, explicația aberațiilor și contrazicerilor pe care le-am semnalat mai sus, precum și a celor care sunt prezente în celelalte declarații date de grupul celor 22 de acuzați.

Pușcașu Vasile a fost, atât la Pitești cât și la Gherla, unul dintre cei mai sadici torționari. El a fost unul dintre cei mai feroci călăi ai tânărului erou Niță Cornel, în februarie 1950; pe Bogdanovici l-a ucis cu mâna lui, la fel ca și pe alți opt deținuți la Gherla. Subordonarea lui totală față de Țurcanu, cruzimea lui, se explică prin încercarea de a obține avantaje în penitenciar, precum și prin speranța că va fi eliberat, cum a și fost, de altfel, în anul 1952. Mizerabil, crud, mincinos, cinic și laș, Pușcașu era ultimul om în stare de gesturi curajoase. Și iată că, în ultima lui declarație, Pușcașu devine - brusc - erou: el își sfidează anchetatorii, afirmând că refuză să răspundă, fiindcă este legionar! Trebuia, probabil, la dosar, și o astfel de declarație de "legionar fanatic", numai că anchetatorul, în stupiditatea lui, îi atribuie următoarea afirmație contradictorie: "Nu vreau să părăsesc poziția banditească, deoarece sunt legionar și refuz să răspund la întrebări". Caracterul antinomic al acestui răspuns este evident: dacă Pușcașu ar fi devenit, printr-o minune, erou-legionar, nu s-ar fi auto-incriminat ca bandit; iar dacă ar fi fost pe linia "reeducării", s-ar fi autodemascat, nerefuzând să răspundă. Contradicția, evidentă, se datorează lipsei elementare de cultură și logică a anchetatorului, care a scris el declarația cum l-a tăiat capul, iar Pușcașu, complet dezumanizat și terorizat, a semnat-o probabil fără să clipească, în speranța că va fi iertat. Dar n-a fost.

Declarațiile lui Popa Alexandru (Țanu) se caracterizează prin slugarnica strădanie a acestuia (numărul 2 în ierarhia ODCC) de a fi pe placul anchetatorilor și de a declara, cu lux de amănunte, activitatea "legionară" și de "spionaj" de la Gherla. Așa se și explică, probabil, faptul că, deși bestialitatea lui Țanu nu era cu nimic mai prejos de cea a lui Țurcanu, drept răsplată pentru "colaborarea" lui cu anchetatorii pedeapsa capitală i-a fost comutată și a fost eliberat în anul 1962.

Declarațiile lui Popa Alexandru reprezintă o mostră tipică de confuzie, care l-ar putea caracteriza drept un imbecil. Lucrurile nu stăteau așa; Popa era inteligent, dar lipsa lui totală de coerență din declarații sugerează fie faptul că i s-a dictat cuvânt cu cuvânt ce să scrie, fie că a dorit el ca textul să nu aibă nici o logică, pentru ca, eventual, să poată reveni ulterior.

Ancheta lui Eugen Țurcanu s-a desfășurat conform tradiției proceselor staliniste. De o parte - anchetatul, un fost slujitor al Partidului Comunist; de cealaltă parte - anchetatorii, executanți slugarnici ai ordinelor Partidului. Nici unul, nici ceilalți nu sunt sinceri și mint cu cinism în tot (sau aproape tot) ce spun. Țurcanu încearcă să-și arate "nevinovăția" pentru crimele comise în timpul "reeducării", susținând că le-a făcut din dorința sinceră de "a rupe cu trecutul legionar". El recunoaște că a torturat direct, sau prin interpuși, sute de deținuți, dintre care aproximativ 30 au murit în timpul torturilor, dar monstruozitatea acestor fapte nu-l tulbură, el fiind preocupat exclusiv să-și convingă anchetatorii că le-a făcut în scop de "reeducare". La rândul lor, anchetatorii se prefac a nu ști că în penitenciarele comuniste nu se făcea nici o mișcare fără știrea administrației și a Securității și îl învinuiesc pe Țurcanu și pe ceilalți membri ai ODCC că ei au declanșat o acțiune ilegală în închisoare, întrucât în urma condamnării își pierduseră drepturile civile, deci și pe acelea de a alcătui organizații. Torturarea sutelor de deținuți și uciderea multora dintre ei sunt percepute de anchetatori drept fapte fără prea multă importanță; ceea ce îi preocupă obsesiv este să smulgă de la anchetat mărturisirea că "reeducarea" era de fapt "comandată" de conducerea legionară.

Anchetatorii și anchetații se mișcă într-un univers suprarealist, toți eludează esențialul tragediei "reeducării": torturile monstruoase, crimele comise, precum și faptul că ele au fost concepute și organizate de Securitate și conducerea Partidului. Cu toate eforturile anchetatorilor de a ocoli această problemă esențială, Țurcanu declară totuși că ofițerii - unii cu rang înalt - din Securitate și direcția penitenciarelor au condus de fapt "reeducarea" prin tortură. În declarațiile lui Țurcanu sunt menționați: colonelul Sepeanu, directorul penitenciarului Pitești - Dumitrescu, Nemeș și Răileanu Ion - inspectori generali ai penitenciarelor, ofițerii Marici și Ioanovici de la Suceava, precum și Marina, împreună cu Mircea de la Pitești.

Dintre cei 22 de acuzați ai lotului Țurcanu, există unul singur care nu a fost practic implicat în genocidul "reeducării" prin tortură: Nicolae Colibaș. El nu a fost la Pitești, nici la Gherla, nici la Canal, și nu a torturat pe nimeni. Fiind cel mai în vârstă dintre acuzați (născut în anul 1917) și cu cea mai mare vechime în mișcarea legionară, anchetatorii încearcă să obțină de la el recunoașterea că a fost unul dintre liderii care a declanșat "reeducarea". Cu toate torturile la care a fost supus, Colibaș nu recunoaște acest lucru, ci doar că a fost de acord ca tinerii legionari condamnați să redacteze memorii de punere în libertate, în care să declare că au renunțat la convingerile legionare. Din declarațiile sale nu rezultă defel că ar fi știut și cu atât mai puțin că ar fi ordonat lui Țurcanu să înceapă "reeducarea" prin tortură. Și, totuși, Colibaș a fost condamnat la moarte și executat!

Rechizitoriul, expus la data de 20 septembrie 1954 de procurorul militar Alexandru Gheorghe, reia aproape cuvânt cu cuvânt acele părți din declarațiile acuzaților care ar putea constitui temeiuri pentru condamnarea acestora. Cu cinism, în rechizitoriu sunt eludate acele părți din declarații din care s-ar putea deduce că "reeducarea" prin tortură, cu înspăimântătoarele sale crime, a fost concepută, organizată și pusă în practică de conducerea Securității. Nici un cuvânt despre "contribuția" generalilor de Securitate Alexandru Nikolski, Marin Jianu, Gheorghe Pintilie (Pantiușa), a ofițerilor superiori Sepeanu, Cseller, Dulgheru și Albon, a directorului de la Pitești Alexandru Dumitrescu, care au organizat și supervizat torturile "reeducării"!

În schimb, sunt preluate autoacuzațiile care apar în declarațiile luate sub tortură, trecându-se peste caracterul lor contradictoriu și aberant, rechizitoriul având ca temă centrală ideea că, din ordinul conducerii mișcării legionare, legionarii din închisori s-au torturat și ucis între ei, pentru... a întări mișcarea legionară (!?) și pentru a compromite regimul comunist. Nici una dintre acuzații nu este susținută cu probe, ceea ce transformă întreg rechizitoriul într-o monstruoasă minciună.

În final, procurorul reține următoarele delicte:

În sarcina acuzaților: Țurcanu Eugen, Popa Alexandru, Pușcașu Vasile, Păvăloaie Vasile, Livinschi Mihai, Stoian Ion, Romanescu Grigore, Voinea Octavian, Popescu Aristotel, Pătrășcanu Nutti, Pop Cornel, Sobolevschi Maximilian, Dumitrașcu Dan, Zbranca Octavian, Juberian Constantin, Popovici Cornel, Voin Ion, Cerbu Ion, Șerbănescu Cristian și Ionescu P. Constantin, se reține:

- Acte de teroare în grup, fapt prevăzut și pedepsit de art. 1 lit. d din Decret 199/950;

- Acte de pregătire la crima de uneltire contra securității interne (art. 6 al. II, combinat cu art. 1 lit. c din Decret 199/950);

Pentru acuzatul Colibaș Nicolae, se reține:

- Acte de pregătire la crima de uneltire contra securității interne;

Pentru acuzatul Zbranca Octavian se mai reține:

- Crimă de înaltă trădare (articol 186 C.P.)

La data de 10 noiembrie 1954, Tribunalul Militar București (compus din: general maior de Justiție Petrescu Alexandru, președinte; lt. colonel Eftimie Gheorghe și maior Vlase Teodor, asesori populari; căpitan de Justiție Alexandru Gheorghe, procuror militar; grefier șef T. Petrescu; Joițeanu, grefier de ședință) condamnă pe toți cei 22 de inculpați la moarte.

Sentința este însoțită de o lungă motivație, care reia acuzațiile din rechizitoriu și autoacuzațiile din declarațiile inculpaților, cu toate observațiile și contrazicerile pe care le conțin acestea.

Lectura atentă a motivației pune însă în evidență elemente de mare interes pentru înțelegerea adevărului ce se urmărea a fi ascuns în cadrul procesului. Astfel, se arată că "acțiunile criminale duse în penitenciare de către acuzați în timp ce erau deținuți au putut fi posibile numai din cauza lipsei de vigilență și a neglijenței criminale din partea unor organe administrative ale penitenciarelor respective, dat fiind că maltratările și schingiuirile erau cunoscute și tolerate de unele organe administrative ale penitenciarelor și chiar de unele organe ale Securității statului"... Este o recunoaștere a faptului că exact aceste organe au adevărata responsabilitate pentru toate ororile "reeducării" prin tortură.

Lipsă de vigilență și neglijență în închisorile politice românești ale anilor 1948-1952? Să fim serioși! Cine a trecut prin iadul acelor închisori știe foarte bine că vigilența Securității și organelor de pază era draconică, numai că scopul urmărit era oprimarea, torturarea și, în unele cazuri, asasinarea deținuților politici, iar nicidecum protejarea lor, așa cum ar lăsa să se înțeleagă textul sentinței. Acest text ar dori să sugereze că milițienii și securiștii sunt vinovați că i-au lăsat pe legionari să se tortureze între ei, să se ucidă și să dea, sub tortură, mii de pagini de declarații destinate Securității, toate aceste fapte fiind comise de legionari din proprie inițiativă! Monstruozitatea acestor minciuni, asumate de Tribunal, este de neînchipuit.

Pasajul citat mai sus, din hotărârea Tribunalului, arată că, în cazul "reeducării" prin tortură, cele mai înalte organe ale Securității și Partidului nu numai că știau despre "experimentul" Pitești, ci erau cele care l-au conceput și organizat. Cum se explică faptul că, menționând în sentință "neglijența criminală" a organelor sus-amintite, care au cunoscut și au "tolerat" tot ce se întâmpla la Pitești, Gherla, Canal, Târgu Ocna etc., deci erau complice la acuzațiile aduse celor 22 de învinuiți, Tribunalul nu le-a inclus în lista acestora? E adevărat că, aproximativ după un an de la procesul Țurcanu, pentru a salva aparențele, se organizează un alt proces, în care au fost judecați și condamnați câțiva ofițeri de Securitate și funcționari ai Direcției Penitenciarelor. Aceștia au fost condamnați la pedepse neînsemnate, pe care nu le-au executat, în timp ce toți cei 22 de acuzați din lotul Țurcanu au fost condamnați la moarte, iar 17 au și fost executați.

În altă ordine de idei, de ce în lotul Țurcanu au fost incluși numai legionari, în timp ce torționari cumpliți ca Steier, Fucks, Gherman Coriolan, Bogdănescu, Burculeț, Griga, Enăchescu, Dincă și mulți alții, nelegionari, n-au fost anchetați, nici judecați, și au fost eliberați la termen, devenind medici (Enăchescu), regizori (Gherman), sau emigrând liniștiți în Israel (Steier și Fucks)? Dacă s-ar fi urmărit pedepsirea adevăraților vinovați, acuzații nu trebuiau selectați după culoarea politică, ci după faptele săvârșite.

În realitate, cei ce au orchestrat "reeducarea" prin tortură, ca simulacrele de proces care au urmat, vizau trei obiective principale, care se conjugau perfect între ele: 1. distrugerea

Proces-Verbal de interogatoriu

Arestat Țurcanu Eugen ...

4 mai ...

Orașul ...

Interogatoriul a început la ora 10 și min. 30

s-a terminat 14 05

Întrebare ...

Iscălitura ...

Document reprodus din *Memorialul ororii*

mişcării legionare prin exterminarea fizică şi lichidarea psihologică a membrilor ei; 2. disculparea adevăraţilor vinovaţi ai genocidului care a avut loc la Piteşti, Gherla, Canal şi alte locuri de detenţie; 3. obţinerea unei credibilităţi internaţionale prin demonstrarea voinţei de a stopa atrocităţile din închisorile politice româneşti, vinovăţia fiind aruncată pe seama mişcării legionare, care şi aşa era văzută în Occident ca o mişcare de tip fascist, având în vedere violenţele şi asasinatele comise până în ianuarie 1941, de care a fost efectiv responsabilă. Numai că în cazul "reeducării" din anii 1948-1952, mişcarea legionară nu numai că nu a avut nici o vină, ci a dat cel mai mare număr de victime, precum şi adevăraţi martiri.

În ansamblul ei, sentinţa procesului Ţurcanu nu face decât să amestece acuzaţii reale, acelea privind actele de teroare şi tortură săvârşite de acuzaţi (omiţând pe adevăraţii organizatori) cu învinuirea absurdă, totalmente nefondată, privind organizarea acestui genocid de către mişcarea legionară. Acuzaţii, intoxicaţi cu dubla gândire orwelliană, încă din perioada când fuseseră determinaţi să-şi tortureze camarazii de detenţie, recunosc în luările de cuvânt la proces toate învinuirile, inclusiv pe acelea inventate de anchetatorii Securităţii, că ar fi acţionat din ordinul comandamentului legionar din emigraţie şi al spionajului american. În speranţa unei condamnări mai uşoare, 21 dintre acuzaţi îl acuză la proces pe cel de-al 22-lea, Nicolae Colibaş, care nu a trecut pe la Piteşti, Gherla etc., nu a torturat pe nimeni şi nu a ştiut de intenţiile criminale ale lui Ţurcanu şi ale celorlalţi membri ai ODCC. Singur împotriva tuturor, în timpul anchetei şi în timpul procesului, Nicolae Colibaş neagă minciunile ticăloase inventate de securişti şi proclamă adevărul. Acest lucru nu împiedică tribunalul să-l condamne la moarte, la fel ca pe ceilalţi 21 de acuzaţi.

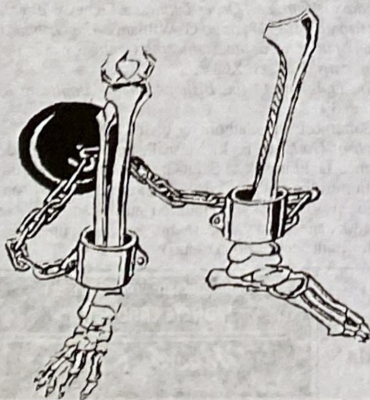
Prin Ordinul Ministerului Justiţiei numărul 04701 din 17 decembrie 1954, cererile de graţiere făcute de: 1. Ţurcanu Eugen, 2. Stoian Ion, 3. Colibaş Nicolae, 4. Şerbănescu Cristian, 5. Romanescu Grigore, 6. Pop Cornel, 7. Popovici Cornel, 8. Zbranca Octavian, 9. Voin Ion, 10. Cerbu Ion, 11. Popescu C. Gheorghe, 12. Ionescu P. Constantin, 13. Juberian Constantin, 14. Livinski Mihai, 15. Păvăloaie Vasile şi 16. Sobolevschi Maximilian sunt respinse, iar cei 16 condamnaţi sunt executaţi la Jilava în aceeaşi zi. Printr-un ordin similar, din 20 iunie 1955, a fost respinsă cererea de graţiere a lui Puşcaşu Vasile, care este executat tot la Jilava, la data de 22 iunie 1955. În ceea ce priveşte pe ceilalţi 5 acuzaţi (Popa Alexandru, Voinea Octavian, Pătrăşcanu Nutti, Dumitrescu Ion şi Popescu Aristotel), în anul 1957 li s-a comutat pedeapsa în muncă silnică pe viaţă.

Care este explicaţia faptului că 17 dintre condamnaţii la moarte au fost executaţi imediat după proces, în timp ce ceilalţi 5 au fost cruţaţi timp de aproape 3 ani, după care li s-a comutat pedeapsa? Un mister care va rămâne, probabil, nedezlegat pentru totdeauna.

Acesta a fost sfârşitul celor 21 de deţinuţi torţionari, unelte ale Securităţii, care au terorizat şi ucis sperând că vor obţine indulgenţa din partea regimului comunist sau, pur şi simplu, ca urmare a propriilor lor dereglări comportamentale de pe urma torturilor fizice şi psihologice la care au fost supuşi. Au fost nişte jalnice instrumente ale complotului urzit la nivelul cel mai înalt al Securităţii şi conducerii de Partid: "reeducarea" prin tortură.

Cel de-al 22-lea condamnat, Colibaş Nicolae, care a fost nevinovat, a fost executat şi el.

În marea lui bunătate, Dumnezeu să-i ierte pe toţi!

2. SIMULACRUL DE PROCES AL SECURIŞTILOR COMPLICI

La începutul anului 1957 a avut loc procesul unui lot de 5 ofiţeri de Securitate şi membri ai administraţiilor penitenciarelor Piteşti şi Gherla. Nu am reuşit să aflăm care au fost declaraţiile lor, nici cum a decurs procesul, ci doar un extras din sentinţa nr. 101 din 16 aprilie 1957 a Tribunalului Militar al Regiunii a II-a militare (redat în cartea *Memorialul ororii*, citată mai sus). Conform sentinţei, sunt condamnaţi:

1. Sepeanu Tudor, colonel MAI, fost inspector general, pentru "crima de favorizare a crimelor de acte de teroare şi acte de pregătire la acte de uneltire contra securităţii interne", la 8 ani muncă silnică;

2. Dumitrescu Alexandru, fost director al penitenciarului Piteşti, pentru aceeaşi învinuire ca Sepeanu, la 7 ani muncă silnică;

3. Sucigan Gheorghe, fost locotenent MAI, pentru aceeaşi învinuire, la 7 ani muncă silnică;

4. Avădanei Constantin, fost sublocotenent MAI, pentru aceeaşi învinuire, la 6 ani muncă silnică;

5. Barbosu Viorel, fost medic al penitenciarului Gherla, aceeaşi învinuire - 5 ani temniţă grea.

Cum S.R.I. n-a oferit întregul conţinut al dosarului, tot procesul rămâne o mare necunoscută.

După cum am arătat însă în analiza procesului Ţurcanu, numele celor 5 acuzaţi din lotul Sepeanu apar în zeci, poate chiar sute de pasaje ale declaraţiilor inculpaţilor lotului Ţurcanu. În ele se arată nu numai că cei 5, precum şi numeroşi alţi ofiţeri şi funcţionari superiori ai Direcţiei penitenciarelor, au ştiut şi au tolerat genocidul de la Piteşti, Gherla, Canal etc., ci că au fost printre organizatorii acestuia. Având în vedere atmosfera de desciplină foarte dură din aparatul MAI şi al Direcţiei penitenciarelor, nu încape nici o îndoială că cei învinuiţi în procesul Sepeanu n-au acţionat din proprie iniţiativă, ci cu ştiinţa şi din ordinul superiorilor lor. Or, aceştia nu apar în proces. Numele lui Marin Jianu, Gheorghe Pintilie (Pantiuşa) şi Alexandru Nikolski, generali ai MAI, cele ale lui Dulgheru, Cseller, Nemeş, Albon, toţi ofiţeri superiori în sistemul penitenciarelor comuniste, nu apar în proces, deşi ele sunt de nenumărate ori menţionate de acuzaţii procesului Ţurcanu. Este evident că cei 5, condamnaţi în 1957, reprezentau ţapii ispăşitori care trebuiau sacrificaţi pentru a da cât de cât o notă de credibilitate întregii acţiuni. De altfel, ei au fost rapid eliberaţi din detenţie, fiind graţiaţi. Marii vinovaţi ai genocidului "reeducării" prin tortură, cum ar fi Teohari Georgescu, ministru de Interne în acea perioadă, Ana Pauker, Vasile Luca şi Gheorghe Gheorghiu Dej, membri ai Biroului Politic ai Partidului Comunist, sunt trecuţi sub tăcere, la fel ca şi consilierii sovietici prezenţi şi atotputernici în România anilor '50.

Pentru acuzaţii similare celor aduse lotului Sepeanu, în anii 1956-57, au mai fost judecaţi şi condamnaţi câţiva ofiţeri şi subofiţeri de Securitate, precum şi din paza penitenciarelor, dar toţi au fost graţiaţi.

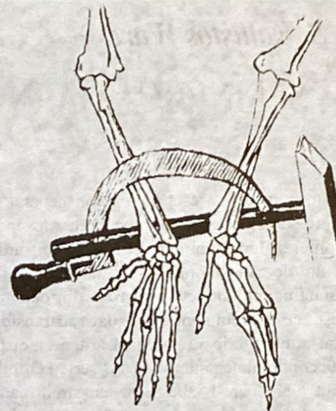
Procesele securiştilor complici - jalnice simulacre ale "justiţiei" comuniste – au fost, în realitate, diversiuni pentru a înşela opinia publică internă şi, în special, internaţională.

3. PROCESUL VICĂ NEGULESCU - O ÎNSCENARE RATATĂ

Cu intenţia de a duce până la capăt diversiunea, "Justiţia" comunistă a organizat, tot în anul 1957, un al doilea proces (după procesul Ţurcanu), în legătură cu "reeducarea" din penitenciare. Inculpaţii erau, de data aceasta, cei consideraţi a fi "şefi legionari" care, în viziunea Securităţii, erau răspunzători de conceperea "reeducării" prin tortură şi, în paralel cu aceasta, de reorganizarea legionarilor din închisori.

Lotul a cuprins 8 acuzaţi: Valeriu Negulescu, Constantin Oprişan, Aurel Popa, Iosif V. Iosif, Virgil Bordeianu, Gheorghe Caziuc, Gheorghe Calciu, Dragoş Hoinic. Cu excepţia lui V. Negulescu, toţi ceilalţi trecuseră prin "reeducarea" de la Piteşti.

Spre deosebire de procesul Ţurcanu, în procesul Vică Negulescu Securităţii nu i-a mai reuşit înscenarea, majoritatea inculpaţilor şi martorilor negând acuzaţiile aduse. Unii dintre acuzaţi s-au transformat, în cursul procesului, în adevăraţi acuzatori ai Securităţii. Astfel, cu un curaj extraordinar şi o abilitate de jurist experimentat, medicinistul Gheorghe Calciu, viitorul preot de mare har, a demontat toate acuzaţiile aduse de

procuror şi a arătat cine sunt adevăraţii vinovaţi ai "fenomenului" Piteşti: căpeteniile Securităţii şi şefii acestora din aparatul de Partid.

Şi alţi acuzaţi, printre care Valeriu Negulescu şi Costache Oprişan, au respins acuzaţiile, arătând că toate atrocităţile din penitenciarele Piteşti, Gherla, Târgu Ocna, Valea Neagră au fost organizate de ofiţeri de Securitate cu rang înalt, împreună cu funcţionari din administraţiile penitenciarelor. Gheorghe Calciu n-a negat vina primului grup de deţinuţi, în frunte cu Eugen Ţurcanu, care a declanşat "reeducarea" prin tortură la Piteşti, dar a arătat că marii responsabili sunt în altă parte, şi anume în conducerea Securităţii.

Securitatea, în timpul anchetei, a încercat să-i determine pe acuzaţi să recunoască existenţa unor mesaje transmise de Horia Sima lui Negulescu şi apoi, mai departe, lui Ţurcanu, precum şi invers, omul de legătură fiind martorul la proces Traian Popescu, condamnat şi el la 15 ani închisoare, iar "suportul" mesajelor - nişte chiloţi pe care erau cusute, cu aţă albă, texte cifrate. Infantilismul acuzaţiei a făcut ca, până la urmă, la proces, să se renunţe la această acuză.

Cu toate că acuzaţii n-au recunoscut, la proces, nici una dintre învinuirile aduse, Negulescu a fost condamnat la moarte, iar toţi ceilalţi la muncă silnică pe viaţă. După câtva timp, condamnarea lui Negulescu a fost şi ea comutată în muncă silnică pe viaţă.

După proces, toţi condamnaţii, împreună cu martorii la proces Aristotel Popescu, Dan Dumitrescu, Nutti Pătrăşcanu şi Octavian Voinea, precum şi cu alţi trei lideri ai mişcării legionare, Nicolae Pătraşcu, Pavel Grimalschi şi Marcel Petrişor*, sunt încarceraţi la Jilava, în celule special construite, ermetic închise, fără aer şi lumină. Practic, au fost izolaţi de vii, procedeu fără precedent chiar în sumbra istorie a închisorilor comuniste. Acolo au murit Valeriu Negulescu, Costache Oprişan, Pavel Grimalschi, Aristotel Popescu, Doru Dumitrescu şi Nutti Pătrăşcanu, după o detenţie halucinantă, descrisă de unul dintre supravieţuitori, Marcel Petrişor, în cartea sa *Fortul 13. Convorbiri din detenţie* (Editura Meridiane, Bucureşti, 1991).

Acesta a fost finalul tragic al celui de-al treilea proces al "reeducării", înscenat de "Justiţia" comunistă.

Strigătoare la cer a fost minciuna celor trei înscenări de procese pe care le-am descris mai sus.

A venit timpul ca instanţele româneşti şi cele internaţionale să iniţieze un proces adevărat pentru ceea ce a constituit genocidul "reeducării" prin tortură. Există încă destui supravieţuitori care trebuie să răspundă pentru crimele lor şi să arate care au fost marii vinovaţi. Un proces corect, care să stabilească adevărul şi să figureze în toate cărţile de istorie. La fel ca procesul de la Nürnberg.

(Acest text a mai fost publicat în suplimentul *Aldine* al cotidianului *România liberă* şi în revista lunară *Vremea dreptei naţional-creştine*. Îi mulţumim autorului pentru îngăduinţa de a-l reproduce şi în *Puncte cardinale*.)

* Născut în 1930, Marcel Petrişor n-a avut cum să fie lider şi nici membru efectiv al Mişcării legionare, el fiind doar un simpatizant al acesteia (n. Red.).

În atenţia corespondenţilor *Punctelor cardinale*!
Noul nostru cod poştal este: 550399
Redacţia

P. S. Kallistos Ware

SEMNIFICAȚIA INTERIOARĂ A TRADIȚIEI

"Păzeşte comoara!" (*1Tim.* 6, 20)

Istoria ortodoxă este marcată în general de o serie de şocuri neaşteptate: cucerirea Alexandriei, Antiohiei şi Ierusalimului de către arabi; arderea Kievului de către mongoli; cele două cuceriri ale Constantinopolului; revoluția rusă din octombrie. Totuşi, aceste evenimente, chiar dacă au transformat treptat latura exterioară a lumii răsăritene, n-au putut afecta continuitatea interioară a Bisericii Ortodoxe. Primul lucru care-l izbeşte pe un străin când se întâlneşte cu Ortodoxia este, de obicei, atmosfera de vechime a acesteia, aparenta ei imuabilitate; el descoperă că Ortodoxia încă botează prin întreită scufundare, la fel ca în Biserica primitivă; încă se mai aduc bebeluşi şi copii de vârstă fragedă spre a primi Sfânta Împărtăşanie; în timpul liturghiei, preotul mai strigă şi acum: "Uşile! Uşile!" – reamintind de zilele de început, când intrarea bisericii era păzită cu străşnicie, ca nimeni altcineva, în afara membrilor consfinţiţi ai comunităţii creştine, să nu poată participa la marea Taină liturgică; Crezul este încă recitat fără vreun adaos.

Acestea sunt doar câteva exemple care dau mărturie despre ceva predominant în fiecare aspect al vieţii ortodoxe. Nu demult, când doi învăţaţi ortodocşi au fost rugaţi să evidenţieze particularitatea Bisericii din care fac parte, amândoi s-au referit la acelaşi lucru: imuabilitatea sa, ambiţia de a rămâne loială trecutului, simţul continuităţii vii cu Biserica primelor veacuri **[1]**. Cu două secole şi jumătate înainte, Sfinţii Părinţi au spus exact acelaşi lucru: "...păstrăm Doctrina Domnului nealterată, strâns legaţi de încredinţarea pe care El Însuşi ne-a dat-o, şi ţinând-o departe de stricăciune sau fărâmiţare, ca pe o comoară împărătească, fără să adăugăm sau să scoatem ceva din ea" **[2]**.

Ideea continuităţii vii poate fi rezumată, în Ortodoxie, de cuvântul Tradiţie. "Nu schimbăm temeiurile pe care le-au aşezat pentru totdeauna Părinţii noştri", scria Sf. Ioan Damaschin, "ci păstrăm Tradiţia aşa cum o primim" **[3]**.

Ortodocşii vorbesc mereu de Tradiţie. Dar ce se înţelege prin acest cuvânt? O tradiţie – spune *Dicţionarul Oxford* – este o opinie, o credinţă sau un obicei, transmise de strămoşi posterităţii. Tradiţia creştină este, astfel, credinţa lăsată de Iisus Hristos Apostolilor, şi care, de atunci şi până azi, a fost perpetuată din generaţie în generaţie în cadrul Bisericii (a se vedea *1 Corinteni* 15, 3).

Pentru un creştin ortodox, Tradiţia înseamnă însă cu mult mai mult. Ea este Sfânta Scriptură; ea este Crezul; ea este ansamblul hotărârilor luate de Sinoadele Ecumenice; ea este corpusul scrierilor patristice, al canoanelor, al cărţilor de rugăciuni, al sfintelor icoane – ea este, de fapt, întregul sistem format din doctrină, din ierarhia Bisericii, din cult şi din arta sacră, pe care Ortodoxia şi l-a lămurit de-a lungul timpului. Creştinul ortodox de astăzi se consideră succesor şi păzitor al unei comori uriaşe, primite din adâncurile trecutui, şi crede că este de datoria sa s-o transmită nealterată în viitor.

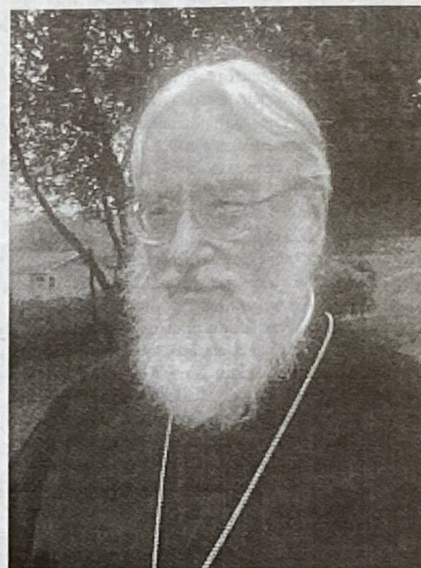
Biblia constituie ea însăşi o parte a Tradiţiei. Uneori Tradiţia este definită ca "învăţătura orală a lui Hristos, neadunată în scris de către discipolii săi apropiaţi" (*Dicţionarul Oxford*). Nu numai neortodocşii, dar şi mulţi scriitori dreptcredincioşi au adoptat această perspectivă, tratând Scriptura şi Tradiţia ca două lucruri diferite, ca două izvoare ale credinţei creştine. În realitate, însă, nu există decât un singur izvor, de vreme ce Scriptura există în cadrul Tradiţiei. Prin separarea sau opunerea celor două se produce o certă sărăcire a lor.

Ortodocşii, primind această moştenire, sunt de asemenea perfect conştienţi că nu tot ce vine din trecut are aceeaşi valoare. Printre elementele variate ale Tradiţiei, o proeminenţă aparte revine Bibliei, Crezului şi definiţiilor doctrinare ale Sinoadelor Ecumenice: ortodocşii acceptă toate acestea ca pe ceva absolut şi de neschimbat, ceva ce nu poate fi anulat sau revizuit. Celelalte elemente ale Tradiţiei nu au chiar aceeaşi autoritate. Decretele din Ierusalim, bunăoară, nu se află la acelaşi nivel cu Crezul de la Niceea; la fel şi scrierile unui Atanasie cel Mare sau ale unui Simeon Noul Teolog, care nu ocupă aceeaşi poziţie cu Evanghelia Sfântului Ioan.

Aşa cum nimic primit din trecut nu are aceeaşi valoare, tot aşa nu tot ce ne dă trecutul este neapărat adevărat. Un episcop remarca odinioară: "Dumnezeu a spus: «Sunt Adevărul», iar nu «Sunt rânduiala»" **[4]**. Există o diferenţă între *Tradiţie* şi *tradiţii*: multe tradiţii transmise din trecut sunt omeneşti şi accidentale – opinii pioase (sau mai rău), dar ele nu reprezintă o dimensiune reală a Tradiţiei, adică mesajul creştin esenţial.

Trebuie să ne uităm atenţi în trecut. În timpurile bizantine şi post-bizantine, ortodocşii nu au fost suficient de critici în atitudinea lor faţă de trecut, rezultatul manifestându-se de multe ori prin stagnare. Astăzi, această atitudine permisivă nu mai poate fi menţiuntă. Standardele mai înalte de educaţie, contactele tot mai extinse cu creştinii din Vest, năvala secularismului şi ateismului, toate acestea i-au forţat pe ortodocşii acestui secol să se uite cu mai mare atenţie la moştenirea pe care o au şi să distingă mai clar Tradiţia de tradiţii. Sarcina distingerii nu este întotdeauna uşoară. Este necesar să se evite eroarea în care au căzut credincioşii fundamentalişti (*Old Believers*) şi cei ai "Bisericii Vii" (*Living Curch*): primii au evoluat spre conservatorismul extrem, ajungând la încremenire prin dependenţa de tradiţii; ceilalţi s-au cantonat în modernismul sau liberalismul teologal, ajungând la subminarea Tradiţiei. Totuşi, în ciuda unor handicapuri vizibile, ortodocşii de astăzi sunt, poate, într-o poziţie mai bună faţă de cea a predecesorilor lor, putând face o diferenţiere adeseori mai justă, iar contactul cu Vestul îi ajută şi el să vadă din ce în ce mai clar ce este esenţial în propria moştenire.

Adevărata fidelitate ortodoxă faţă de trecut trebuie să fie întotdeauna de tip creator; adevăratul ortodox nu poate rămâne satisfăcut cu o stearpă "teologie a repetiţiei", care reia papagaliceşte formule acceptate, fără a se strădui să înţeleagă semnificaţia lor. Loialitatea faţă de Tradiţie, înţeleasă aşa cum se cuvine, nu înseamnă ceva mecanic, nu este un proces monoton de simplă transmitere a ceea ce a fost primit. Un gânditor ortodox trebuie să vadă Tradiţia din interior, trebuie să fie în contact cu duhul ei lăuntric. Pentru a trăi în inima Tradiţiei, nu este suficient pur şi simplu să se dea un acord intelectual unui sistem doctrinar; Tradiţia este cu mult mai mult decât un set de propoziţii abstracte – ea este plină de viaţă, o este întâlnire personală cu

Hristos în Sfântul Duh. Tradiţia nu este doar *păstrată de Biserică*, ci *trăieşte în Biserică*, este prezenţa însăşi a Sfântului Duh în trupul tainic al acesteia. Concepţia ortodoxă despre Tradiţie nu este statică, ci *dinamică*, nu o acceptare moartă a trecutului, ci *o experienţă vie* a Sfântului Duh în prezent. Tradiţia, neschimbătoare în sine (fiindcă Dumnezeu nu se schimbă), asumă constant noi forme, care se adaugă celor vechi fără a le anula. Ortodocşii vorbesc de multe ori ca şi cum perioada formării doctrinare s-ar afla la sfârşitul ei, ceea ce nu e cazul. Poate că, în zilele noastre sau în viitorul mai îndepărtat, noi Sinoade Ecumenice se vor constitui, iar Tradiţia va fi îmbogăţită cu noi mărturisiri de credinţă.

Ideea Tradiţiei ca fiind ceva *viu* a fost bine exprimată de G. Florovsky: "Tradiţia este martorul Duhului; revelaţia neîncetată a Duhului şi propovăduirea lucrurilor bune Pentru a accepta şi a înţelege Tradiţia, trebuie să trăim *în Biserică*, trebuie să fim conştienţi de prezenţa dătătoare de har a lui Dumnezeu în ea; trebuie să simţim suflarea Sfântului Duh în ea Tradiţia nu este numai un principiu de conservare şi protejare; este, în primul rând, principiul maturizării şi regenerării Tradiţia este lăcaşul constant al Duhului şi nu numai o adunare de cuvinte" **[5]**.

Tradiţia se defineşte, aşadar, ca martor al Duhului: după cuvintele lui Iisus, "când va veni Acela, Duhul Adevărului, vă va călăuzi la tot adevărul" (*Ioan* 16, 13). Această făgăduinţă dumnezeiască este cea care constituie baza respectului Ortodoxiei faţă de Tradiţie.

În româneşte de
Alexandru Anghel

---

[1] Vezi Panagiotis Bratsiotis şi Georges Florensky, *Orthodoxy. Afaith and Order Dialogue*, Geneva, 1960.
[2] Scrisoare din 1718; *apud* G. Williams, *The Orthodox Church of the East at the Eighteenth Century*, p. 17.
[3] *On Icons*, 12 P. G. XCIV.
[4] *The Opinions of the Bishops on the Baptizing of Heretics*, 30.
[5] "Sobornost: the Catholicity of the Church", în *The Church of God*, ed. E. L. Mascall, pp. 64-65. *Cf.*, de asemenea, G. Florovsky, "Saint Gregory Palamas and the Tradition of the Fathers", în *Sobornost*, nr. 4/1961, pp. 165-76, şi Vl. Lossky, "Tradition and Traditions", în Ouspensky and Lossky, *The Meaning of Icons*, pp. 13-24 (datorez mult acestor două eseuri).

Editura PUNCTE CARDINALE

Gabriel CONSTANTINESCU (director), **Răzvan CODRESCU** (redactor şef), **Demostene ANDRONESCU** (redactor şef-adjunct), **Ligia BANEA** (secretar de redacţie), **Marcel PETRIŞOR**, **Florea TIBERIAN**
Adresa Redacţiei: 550399 SIBIU - Calea Dumbrăvii 109, tel./fax 0269/422536

Tehnoredactare computerizată "PUNCTE CARDINALE"
Masib S.R.L